

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

PÄÄTÖS 17.12.2025

Päätöksen diaarinumero: PRH/2947/1040/2019

1. Asia

Tekijänoikeuden yhteishallinnointiorganisaatioiden valvonta-asia

2. Osapuolet

Sanasto ry, (Y-tunnus 1981169-8), Helsinki

Toimenpidepyynnön tekijä:

Universal Press OÜ, Viro

3. Päätös

Patentti- ja rekisterihallitus antaa Sanasto ry:lle tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain (1494/2016) 60 §:n mukaisen huomautuksen ja velvoittaa Sanasto ry:n korjaamaan asiakuussopimuksen sisältöä luovutuksen laajuuden ja Teosten kirjastolainaamisen oikeuksien luokan osalta. Selvitys tehdyistä toimenpiteistä tulee toimittaa PRH:lle 27.2.2026 mennessä.

Muilta osin Patentti- ja rekisterihallitus jättää asian tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain (1494/2016) 57 §:n 1 momentin 1, 2 ja 4 kohdan nojalla tutkimatta.

4. Asian vireilletulo ja selvitystoimenpiteet

Asian vireilletulo

1. Patentti- ja rekisterihallituksen (jäljempänä PRH) tehtävänä on tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain (1494/2016, jäljempänä yhteishallinnointilaki) 54 §:n mukaisesti valvoa, että Suomeen sijoittautuneet yhteishallinnointiorganisaatiot ja niiden jäsenyhteisöt noudattavat yhteishallinnointilain säännöksiä oikeuksien yhteishallinnoinnissa.
2. PRH on vastaanottanut 4.7.2019 yhteishallinnointilain 56 §:n mukaisen Universal Press OÜ:n (jäljempänä UP) toimenpidepyynnön koskien Sanasto ry:n (jäljempänä Sanasto) toimintatapoja tekijänoikeuslain (404/1961) mukaisissa lainauskorvausasioissa. Toimenpidepyyntöä on täydennetty useilla selvityksillä elokuun 2019 ja tammikuun 2020 aikana, ja PRH on käynyt lisäksi useita suullisia keskusteluja UP:n kanssa.

Selvitystoimenpiteet

3. PRH on lähettänyt Sanastolle 24.1.2020 selvityspyynnön, johon Sanasto on vastannut 7.2.2020 päivätyllä vastauksella. PRH on järjestänyt lisäksi 16.4.2020 puhelintapaamisen Sanaston kanssa asian selvittämiseksi. Asiaa on selvitetty lisäksi useilla sähköpostikeskusteluilla.

4. UP:lle on lähetetty huhti-toukokuun 2020 aikana useita selvityspyyntöjä. Näiden johdosta PRH on koonnut vielä lopullisen selvityspyynnön 5.5.2020. UP ei ole toimittanut vastaustaan selvityspyyntöön määräajassa PRH:lle.
5. PRH on laatinut asiasta 30.6.2020 päätösluonnoksen ja varannut Sanastolle tilaisuuden lausua päätösluonnoksesta 30.9.2020 mennessä. Sanasto on toimittanut PRH:lle 24.9.2020 vastauksen.
6. PRH on ottanut huomioon Sanaston vastauksen ja laatinut asiasta 8.2.2021 päätösluonnoksen sekä selvityspyynnön ja varannut opetus- ja kulttuuriministeriölle (jäljempänä OKM) tilaisuuden lausua niistä 8.3.2021 mennessä. OKM on toimittanut PRH:lle vastauksen (päiväty 1.3.2021) 5.3.2021, mutta teknisten ongelmien takia vastaus ei saapunut PRH:lle ja se on toimitettu PRH:lle uudestaan 9.3.2021. PRH:n tietoon on lisäksi saatettu OKM:n Sanastolle 14.11.2018 lähettämä sähköposti koskien lainauskorvausta ja Sanaston asiakkuussopimusta.
7. PRH on ottanut huomioon OKM:n vastauksen ja laatinut päätösluonnoksen 20.8.2021, josta on kuultu Sanasto ry:tä. Sanasto ry on toimittanut PRH:lle vastauksen 30.9.2021 sekä 16.8.2024. Tämän lisäksi PRH on järjestänyt Teams -tapaamiset Sanaston kanssa 23.4.2024 ja 26.4.2024 sekä selvittänyt asiaa ja edellytetyjä toimenpiteitä sähköpostitse ja puhelimitse Sanaston kanssa. Sanasto on toimittanut PRH:lle 16.8.2024 vastauksen yhteydessä luonnokset asiakkuussopimuksesta ja henkilötietolomakkeesta ja niihin tulevista muutoksista.

Asian käsittely muissa viranomaisissa

8. OKM on pyytänyt Sanastolta ja Kopiostolta selvitystä liittyen Helsingin hallinto-oikeudessa käsiteltyyn UP:n ministeriöön kohdistamaan valitusasiaan. Helsingin hallinto-oikeus on antanut asiasta päätöksen 28.8.2020 20/1556/3, diaarinumero 06677/19/7199.
9. UP on nostanut asiasta lainauskorvauksia koskevan velkomuskanteen Sanastoa vastaan. Helsingin käräjäoikeus on jättänyt asian tutkimatta. Ratkaisu on lainvoimainen.

5. Asiaselostus

5.1. Osapuolet

Sanasto ry

10. Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto on tehnyt ilmoituksen tekijänoikeuksien yhteishallinnoinnista 20.1.2017. Sanasto on vuonna 2005 perustettu kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö, joka valvoo kirjallisuuden tekijöiden oikeuksia ja etuja. Sanasto edustaa tällä hetkellä n. 17 000 kirjallisuuden tekijää: kirjailijoita ja kääntäjiä.
11. Sanasto kerää ja tilittää tekijänoikeuskorvauksia kirjallisuuden jälkikäytöstä erilaisissa tilanteissa, kuten tv- ja radiokäytöstä, kirjastolainauksesta sekä julkisesta esittämisestä. Sanasto myös valvoo tekijänoikeuksia sen hallinnoimilla alueilla ja neuvoo tekijänoikeuskysymyksissä.

Universal Press OÜ

12. UP Virossa toimiva kirjakustantamo. UP on ilmoittanut edustavansa kirjallisuuden alalla olevia oikeudenhaltijoita.

5.2. UP:n Toimenpidepyyntö ja UP:n vastaukset PRH:n selvityspyyntöihin

UP:n toimenpidepyyntö

13. Toimenpidepyyntö koskee Sanaston velvollisuutta maksaa lainauskorvauksia sekä Sanaston menettelyä tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain mukaisena yhteishallinnointiorganisaationa.

14. Toimenpidepyynnössä UP on esittänyt, että
- Sanasto ei ole useista yrityksistä huolimatta maksanut UP:n edustamille oikeudenhaltijoille Euroopan unionin direktiivin 2006/115/EY nojalla kuuluvia lainauskorvauksia
 - Sanasto asettaa eri asemaan ulkomailla asuvat oikeudenhaltijat edellyttämällä näiltä suomalaista pankkitiliä
 - Sanasto ei vastaa tai ohjeista oikeudenhaltijoita heille kuuluvien korvauksien saamiseksi
 - Sanasto ei anna lainaustilastotietoja oikeudenhaltijoille oikeudenhaltijoiden teoksista.
 - Sanasto edellyttää liittymistä Sanastoon ja oikeuksien luovuttamista lainauskorvauksen saamisen edellytyksenä.

UP:n vastaukset selvityspyyntöihin

15. PRH on pyytänyt UP:lta näyttöä siitä, että toimenpidepyynnössä esitetysti oikeudenhaltijat (kotimaiset tai ulkomaiset) ovat pyytäneet Sanastolta henkilökohtaisesti lainaustilastoja, joihin Sanasto on jättänyt vastaamatta tai muutoin ohjeistamatta sekä siitä, että UP on menetellyt Sanaston ohjeistuksen mukaisesti, mutta silti lainaustilastoja ei ole toimitettu, oikeudenhaltijoita ei ole ohjeistettu lainauskorvauksen saamiseksi tai ulkomaiset oikeudenhaltijat on asetettu eri asemaan.
16. UP ei ole toimittanut PRH:lle näyttöä toimenpidepyynnössä esitettyjen väitteiden mukaisesta menettelystä. UP:n vastauksista käy lisäksi ilmi, että UP ei ole toimittanut Sanastolle valtakirjoja koskien edustamiaan oikeudenhaltijoita.

5.3. PRH:n täsmennykset toimenpidepyyntöön

17. PRH on oma-aloitteisesti asian käsittelyn edetessä täsmentänyt toimenpidepyyntöön liittyviä kysymyksiä seuraavasti:
- Toimenpidepyynnössä on vedottu siihen, että lainauskorvauksen saamisen edellytyksenä Sanasto edellyttää liittymistä Sanastoon sekä oikeuksien luovuttamista. PRH:n selvitettyä toimenpidepyynnössä esitettyä väitettä ja Sanaston lainauskorvausmenettelyn osana olevaa asiakkuussopimusta ja siinä tapahtuvaa oikeuksien luovuttamista Sanaston hallinnoitavaksi PRH on kiinnittänyt huomiota siihen, että sama rakenne on voimassa myös muissakin tilanteissa, joissa oikeudenhaltija liittyy Sanaston asiakkaaksi. Tästä johtuen asiakkuussopimuksessa tapahtuvaa oikeuksien hallinnoinnin luovuttamista on tarkasteltu toimenpidepyyntöä laajemmasta näkökulmasta.
 - Toimenpidepyynnön yhteydessä on nostettu esiin e-kirjat ja niiden korvausoikeus. Tämän johdosta PRH on selvittänyt pitääkö lainauskorvauksen hallinnoinnin mahdollinen luovuttaminen sisällään vain fyysisten kappaleiden lainauskorvauksen vai pitääkö luovutus sisällään mahdollisesti myös digitaalisten kappaleiden lainauskorvauksen luovuttamisen yhteishallinnointiorganisaation hallinnoitavaksi.
 - PRH:lle on toimitettu OKM:n 14.11.2018 Sanastolle lähettämä sähköposti, jossa on nostettu esiin Sanaston asiakkuussopimuksen henkilötietolomakkeen kohta koskien oikeudenhaltijan yhteystietojen luovuttamista. Toimenpidepyynnössä on käsitelty yhteishallinnointilain mukaista tietojen luovuttamista, joten PRH on kiinnittänyt huomiota myös tähän OKM:n sähköpostissa esiin nousseeseen Sanaston asiakkuussopimuksen kohtaan.

5.4. Sanaston menettely ja kuuleminen

Tekijänoikeuslain 19 §:ään perustuvan lainauskorvauksen hakeminen Sanastolta

18. Lainauskorvaus on tekijänoikeuslain 19 §:ään perustuva korvaus, jonka Sanasto tilittää teosten kirjastolainaamisesta tekstin tekijöille. Sanasto on kotisivuillaan käsittelyn

alkaessa ilmoittanut, että lainauskorvausta ei makseta e-kirjoista eikä e-äänikirjoista, mutta tämä tilanne on muuttunut ja Sanasto on täsmentänyt, että vuoteen 2023 asti lainauskorvausta ei ole maksettu e-kirjoista eikä e-äänikirjoista. (Sanaston vastaus 16.8.2024)

19. Sanaston kotisivuilla on aiemmin kerrottu, että kirjallisuudentekijä saa lainauskorvauksen liittymällä Sanaston asiakkaaksi. Lainauskorvauksen saamiseksi kirjallisuudentekijän tulee rekisteröityä oma.sanasto.fi-palveluun. Rekisteröityminen palveluun edellyttää asiakkuussopimukseen sitoutumista. Tämä on kuitenkin käsittelyn aikana muuttunut ja rekisteröityminen palveluun on ennen vuotta 2023 edellyttänyt asiakkuussopimukseen sitoutumista. Sanasto on vuonna 2023 ottanut käyttöön uuden järjestelmän, jonka myötä OmaSanasto-palveluun rekisteröityminen ei enää edellytä asiakkuussopimukseen sitoutumista. Sanasto edellyttää vain maksu- ja henkilötietoja. (Sanaston vastaus 16.8.2024)

20. Sanaston asiakkuussopimuksen 3 §:n mukaan Tekijä valtuuttaa Sanaston sopimaan teostensa saattamisesta yleisön saataviin sekä keräämään, hallinnoimaan ja tilittämään teostensa käytöstä kertyviä korvauksia seuraavilla alueilla:

- a) Teosten kirjastolainaaminen
- b) Teosten kappaleiden valmistaminen ja yleisön saataviin saattaminen arkistoissa, kirjastoissa ja museoissa. Edellä mainittu kattaa myös sen, että yleisöön kuuluvalla henkilöllä on mahdollisuus saada teos saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.
- c) Teosten kappaleiden valmistaminen vammaisten käyttöön
- d) Teosten kappaleiden valmistaminen, lähettäminen ja välittäminen radiossa, televisiossa ja lähettäjäryitysten sähköisissä palveluissa ja arkistoissa
- e) Teosten julkinen esittäminen
- f) Yksittäisten runojen ja tekstikatkelmien kappaleiden valmistaminen osana uutta painettua, sähköistä tai muuta materiaalia
- g) Teosten kappaleiden valmistaminen näyttämistä varten

Valtuutus kattaa Suomen sekä muut maat.

Sopimus ei rajoita Tekijän mahdollisuutta itse sopia olemassa olevien ja tulevien teostensa käytöstä eri yhteyksissä. Sopimus ei aiheuta muutoksia niihin valtakirjoihin tai luovutussopimuksiin, joilla Tekijä on aikaisemmin luovuttanut tekijänoikeutensa kokonaan tai osittain tai oikeuden sen valvontaan toiselle.

21. Sanaston asiakkuussopimuksen 7 §:n mukaan Tekijällä on oikeus peruuttaa Sanastolle antamansa valtuutus joko kokonaan tai osittain ilmoittamalla siitä kirjallisesi Sanastoon. Ilmoituksesta tulee käydä selkeästi ilmi, mitä oikeuksien hallinnoinnin aluetta tai alueita peruutus koskee. Valtuutuksen peruuttaminen tulee voimaan sen kalenterivuoden päättyessä, jona peruutusilmoitus on tehty. Tekijällä on valtuutuksen peruuttamisesta huolimatta oikeus saada Sanaston ennen valtuutuksen päättymistä keräämät korvaukset.

Tekijällä on oikeus peruuttaa hallinnoinnin luovutus osittain myös valtuutuksen antamisen yhteydessä, jolloin peruutus tulee voimaan välittömästi.

22. Käsittelyn aikana Sanasto on esittänyt luonnoksen uudeksi asiakkuussopimukseksi, jossa kohdat a) ja c) on poistettu oikeuksien luokista.

23. Sopimukseen on myös lisätty seuraavat kappaleet:

”Tämän sopimuksen mukainen valtuutus oikeuksien hallintaan sisältää kaikki oikeusluokat a-i, ellei tekijä asiakkaaksi rekisteröityessään ole toisin Sanastolle

ilmoittanut. Mikäli haluat antaa hallinnointivaltuuden vain tiettyjen oikeusluokkien ja/tai maiden osalta, ota yhteyttä Sanaston toimistoon, info@sanasto.fi.”

ja

”Edellä mainittujen oikeusluokkien lisäksi Sanasto hallinnoi ja tilittää Opetus- ja kulttuuriministeriön antamalla hyväksymispäätöksellä teosten kirjastolainaamisesta suoritettavaa lainauskorvausta (Tekijänoikeuslain 19 §), e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytöstä suoritettavaa korvausta (Tekijänoikeuslain 38 a §) sekä teosten kappaleiden valmistamisesta lukemisesteisten käyttöön suoritettavaa korvausta (Tekijänoikeuslain 17 b §).”

Oikeudenhaltijan asiointi Sanastossa

24. Sanasto on kotisivuillaan ohjeistanut kirjallisuuden tekijöitä lainauskorvauksen hakemista varten ja kotisivuilta löytyy linkki lainauskorvauksen hakemiseen. Kotisivuilta löytyvät myös yhteystiedot Sanastossa asioimiselle.
25. Sanaston UP:lle toimittamista sähköposteista (9.1.2019, 26.4.2019 ja 29.8.2019) käy ilmi, että Sanasto on ohjeistanut UP:ta, miten kirjallisuuden tekijät voivat hakea lainauskorvausta ja tuonut ilmi sen, että UP ei ole osoittanut olevansa tekijöiden edustaja. Sanasto on myös ohjeistanut, että tekijät voivat olla yhteydessä Sanastoon esimerkiksi puhelimitse, jos verkossa liittyminen on heille vaikeaa.
26. Sanasto luovuttaa lainaustietoja kirjallisuuden tekijöille tämän niitä henkilökohtaisesti kysyessä (Sanaston vastaus 7.2.2020). Sanaston on mahdollista pyynnöstä antaa tekijöille tietoja näiden teosten lainamääristä ja arvio kertyneistä lainauskorvauksista ilman asiakkuusjärjestelmään annettuja teos- ja tekijätietoja (Sanaston ja PRH:n tapaaminen 16.4.2020). Vuonna 2023 käyttöön otetun uuden OmaSanasto-järjestelmän myötä Sanaston asiakkaat pystyvät tarkastelemaan lainaustietoja myös suoraan verkkopalvelussa. (Sanaston vastaus 16.8.2024)
27. Oikeudenhaltijalla on oikeus valtuuttaa jokin taho toimimaan puolestaan esittämällä Sanastolle asianmukainen valtuutus (Sanaston vastaus 7.2.2020).

Oikeudenhaltijoiden asettaminen eri asemaan

28. Sanaston kotisivuilta käy ilmi, että lainauskorvauksen hakeminen ja asiakkaaksi rekisteröityminen ja tarvittavien tunnusten saaminen Sanaston kotisivujen kautta edellyttää henkilökohtaisia pankkitunnuksia. Oikeudenhaltijoiden, joilla ei ole pankkitunnuksia on mahdollista ottaa yhteyttä Sanastoon ja saada tunnukset kirjatulla kirjeellä henkilöllisyystodistusta vastaan. (Sanaston ja PRH:n tapaaminen 16.4.2020)
29. Sanasto maksaa korvauksia myös ulkomaisille oikeudenhaltijoille näiden niitä vaatiessa, eikä Sanastolla ole estettä suorittaa maksuja ulkomaisille tilinumeroille (Sanaston vastaus 7.2.2020).

Sanaston asiakkuussopimus

30. Sanaston käytännöt koskien asiakkuussopimusta ovat muuttuneet asian käsittelyn aikana ja Sanasto on myös ryhtynyt toimiin asiakkuussopimuksen muuttamiseksi ja PRH:lle on toimitettu luonnos muutetusta asiakkuussopimuksesta ja henkilötietolomakkeesta. (Sanaston vastaus 16.8.2024)
31. Sanasto on aiemmin ohjeistanut kotisivuillaan hakemaan lainauskorvausta liittymällä Sanaston asiakkaaksi. Sanaston lainauskorvausjärjestelmä oli tällöin rakennettu siten, että lainauskorvauksen saamiseksi oikeudenhaltija rekisteröityy Sanaston asiakkaaksi sitoutumalla Sanaston asiakkuussopimukseen joko verkossa tai paperiversona (Sanaston vastaus 7.2.2020). Asiakuussopimukseen sitouduttiin osana

lainauskorvauksen hakuprosessia. Sanasto on kuitenkin tämän asian käsittelyn edetessä korjannut tätä ohjeistusta ja ohjeistaa päätöksentekohetkellä kotisivuillaan hakemaan lainauskorvausta rekisteröitymällä OmaSanastoon. Sanasto ei maaliskuusta 2023 lähtien ole edellyttänyt asiakkuussopimuksen solmimista lainauskorvauksen saamiseksi. Asiakkuussopimuksen solmiminen ei myöskään ennen vuotta 2023 ole aina ollut osana Sanastoon liittymispolkua. Tämän aikaisemman käytännön johdosta osa oikeudenhaltijoista ei ollut myöskään ennen vuotta 2023 solminut asiakkuussopimusta ja tästä johtuen Sanasto on jo asian vireilletulohetkellä tilittänyt lainauskorvauksia myös sellaisille oikeudenhaltijoille, jotka eivät olleet solmineet Sanaston asiakkuussopimusta. (Sanaston ja PRH:n tapaaminen 16.4.2020 ja Sanaston vastaus 16.8.2024).

32. Ennen edellä mainittuja käsittelyn aikana tehtyjä muutoksia Sanasto on perustellut vastauksissaan menettelyään ja Sanaston mukaan asiakkuussopimus luo Sanaston ja oikeudenhaltijan välille yhteishallinnointilain 5 §:n mukaisen nimenomaisen ja yksilöidyn sekä kirjallisen valtuutuksen (Sanaston vastaus 7.2.2020).
33. Asiakkuussopimuksessa olevan hallinnointivaltuutuksen lisäksi oikeudenhaltijan on tällöin tullut ilmoittaa Sanastolle yhteystietonsa, maksuyhteystieto sekä riittävät tiedot ennakkopidätyksen toimittamiseksi. Sanaston järjestelmään on tullut lisäksi ilmoittaa kaikkien teosten tiedot, tekijämäärä ja oikeudenhaltijan rooli kunkin teoksen tekijänä. Ilmoitusten avulla Sanasto voi lainauskorvausta hallinnoidessaan yhdistää oikeudenhaltijan teokset käsittelemäänsä kirjastojen lainausdataan sekä laskea tietyille teokselle lainauskorvauksen ja tekijän osuuden tästä lainauskorvauksesta. Oikeudenhaltijoiden teos- ja tekijäilmoitukset ovat välttämättömiä järjestelmän toiminnan kannalta. (Sanaston vastaus 7.2.2020)
34. Ennen PRH:lle toimitettua uutta luonnosta asiakkuussopimuksesta on tilanne ollut se, että Sanaston asiakkuussopimukseen sisältyvä hallinnointivaltuutuksen luovutus on täydellisenä voimassa (tulee voimaan kaikkien valtuutuksessa mainittujen oikeuksien luokkien osalta), jos toisin ei sovita. Sanasto käyttää tällaista valtuutusrakennetta sen ohjausvaikutuksen takia ja Sanasto pyrkii tällä estämään oikeuksien hallinnoinnin sirpaloitumista. (Sanaston ja PRH:n tapaaminen 16.4.2020) Sanasto on myöhemmässä vastauksessaan lisäksi täsmentänyt perusteita tälle ohjausvaikutukselle/valtuutusolettamalle. Sanasto on tuonut ilmi, että olettamamenettely on yhdenmukainen muiden suomalaisten yhteishallinnointiorganisaatioiden valtuutusrakenteen kanssa ja Sanaston käsityksen mukaan myös muualla Euroopassa. Valtuutusolettama turvaa osaltaan myös sitä, että tietty organisaatio saa tarvittavan yhteishallinnointilain mukaisen nimenomaisen ja yksilöidyn valtuutuksen ainakin sellaisten oikeusluokkien osalta, joita se vakiintuneesti tietyn oikeudenhaltijaryhmän puolesta ja sen edun mukaisesti hallinnoi. Sanaston mukaan olisi oikeudenhaltijoiden kannalta epäedullista, jos valtuutuksesta jäisi puuttumaan sellaisia tietyn yhteishallinnointiorganisaation vakiintuneesti hallinnoimia oikeusluokkia, joita oikeudenhaltijan on itse hankala tai jopa mahdoton hallinnoida. Tällaisia alueita ovat Sanaston mukaan lainauskorvauksen ohella monet sopimus- ja pakkolisenssialueet. Sanasto on nostanut esiin sen, että tästä valtuutusolettamasta on käyty keskustelua yhteishallinnointilakia valmistelevan virkamiehen kanssa ja tällöin keskusteluissa on todettu tällaisen mallin olevan mahdollinen ja turvaavan tasapainon oikeudenhaltijan itsemääräämisoikeuden ja tekijänoikeuksien tehokkaan hallinnoinnin välillä. (Sanaston vastaus 24.9.2020)
35. Tällöin tilanteissa, joissa lainauskorvausta hakeva oikeudenhaltija ei halua solmia asiakkuussopimusta sellaisenaan eli luovuttaa kaikkia oikeuksien luokkia Sanaston hallinnoitavaksi, Sanasto on ohjeistanut lähtökohtaisesti tekemään asiakkuussopimuksen vain lainauskorvauksen osalta. Tällöin oikeudenhaltija luovuttaa hallinnoinnin Sanastolle kaikkien oikeuksien luokkien osalta, mutta peruuttaa samassa

yhteydessä muiden paitsi lainauskorvauksen hallinnoinnin luovuttamisen. (Sanaston ja PRH:n tapaaminen 16.4.2020)

36. Sanaston vastauksen mukaan asiakkuussopimus muodostaa yhteishallinnointiorganisaation toiminnan ytimen ja se on pyritty laatimaan sellaiseksi, että se yhtäältä tukee tekijänoikeuden yhteishallinnointia ja toisaalta sääntelee selkeästi oikeudenhaltijan oikeuksia. Sanaston asiakkuussopimuksen lähtökohtana on ollut oikeudenhaltijoiden mahdollisimman laaja omia teoksiaan koskevan määräysvallan säilyttäminen ja oikeudenhaltijalla on aina Sanastolle luovutettavasta valtuutuksesta riippumatta itsenäinen oikeus myöntää teokseen käyttöluvia. Se, että oikeudenhaltijalla on Sanaston asiakkuussopimuksen 7 §:n nojalla mahdollisuus peruuttaa valtuutusta annettaessa osa oikeusluokista turvaa täysimääräisesti tekijän valinnanmahdollisuuden tosiasiassa itse päättää, mitä oikeuksien luokkia hän haluaa antaa yhteishallinnointiorganisaation hallinnoitavaksi. Oikeudenhaltijan käyttäessä asiakkuussopimuksen 7 §:n mukaista oikeutta oikeudenhaltijan valtuutus ei tule koskaan koskemaan sellaisia oikeusluokkia, joita oikeudenhaltija ei toivo Sanaston hallinnoivan. (Sanaston vastaus 24.9.2020)
37. Sanasto on lisäksi täsmentänyt, että tekijältä ja oikeudenhaltijalta edellytetään tavallisesti jonkinlaista tahdonilmaisua, jos se haluaa valtuutusta antaessaan poistaa tietyn oikeusluokan oletettaman sisältämien oikeusluokkien piiristä. Yhteishallinnointiorganisaatioiden käyttämä tapa ja terminologia vaihtelee jonkin verran, mutta käytännössä järjestöjen menettelyllä toteutetaan samaa asiaa. Sanastossa tekijöiden valinnanmahdollisuus ja itsemääräämisoikeus on turvattu asiakkuussopimuksen 7 §:n sisältämällä menettelyllä. Sanasto katsoo, että yhteishallinnointilain vaatimusten näkökulmasta olennaista pitäisi olla, että oikeusluokkien valintamahdollisuus on jollakin tavalla mahdollistettu. Yhteishallinnointilaki tai tekijänoikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista annettu direktiivi eivät edellytä, että oikeusluokkien valintamahdollisuus tulisi toteuttaa jollakin tietyllä nimenomaisella tavalla. Asiakkuussopimus on Sanaston näkemyksen mukaan valtuutusrakenteen ja ns. valtuusolettaman osalta yhteishallinnointilain 5 §:n mukainen sekä yhteishallinnointilain 6 §:n edellyttämällä tavalla oikeudenhaltijoiden edun mukainen. (Sanaston vastaus 30.9.2021)
38. Jos lainauskorvausta hakeva oikeudenhaltija ei halua liittyä asiakkuussopimuksella Sanaston asiakkaaksi, oikeudenhaltijan on mahdollista saada lainauskorvaus ilman asiakkuussopimukseen sitoutumista. Sanasto on näissä tilanteissa katsonut yhteishallinnointilain kuitenkin edellyttävän jonkinlaista kirjallista valtuutusta ja tällainen voidaan laatia tarvittaessa erillisenä. Myös erillistä valtuutusta käytettäessä tekijän on ilmoitettava Sanastoon teos- ja tekijätietonsa, yhteystietonsa ym. tiedot korvausten kohdentamiseksi ja maksamiseksi. (Sanaston ja PRH:n tapaaminen 16.4.2020) Sanasto on katsonut, että myös näissä tilanteissa Sanaston ja oikeudenhaltijan välille muodostuu tietynlainen vastuuasema- ja asiakkuussuhde. Tämän joka tapauksessa oikeudenhaltijan ja Sanaston välille muodostuvan suhteen ei Sanaston mukaan voida katsoa merkittävästi poikkeavan siitä tilanteesta, jossa oikeudenhaltija valtuuttaisi Sanaston rajatusti hallinnoimaan puolestaan vain lainauskorvausta. Sanasto on lisäksi tuonut ilmi, että oikeudenhaltijalla ei liene mahdollisuutta käytännössä itse sopia erikseen omien teostensa lainauskorvauksista. (Sanaston vastaus 24.9.2020)
39. Sanaston kotisivuilta ei ole asian tullessa vireille käynyt ilmi mahdollisuutta saada lainauskorvausta ilman asiakkuussopimukseen sitoutumista erillisellä valtuutuksella. Sanaston kotisivut ovat tällöin ohjanneet lainauskorvauksen saamiseksi asiakkuussopimuksen solmimiseen. (20.8.2021)
40. Sanasto on nostanut myös esiin, että oikeudenhaltijoiden lainauskorvausta koskevat valtuutustahdonilmaisut luovat pohjan Sanaston asemalle tekijänoikeuslain 19 a §:n

mukaisena lainauskorvauksia kirjallisuuden tekijöiden puolesta hallinnoivana järjestönä ja ovat näin ollen Sanastolle perustavanlaatuisella tavalla tarpeellisia. Sanasto on nostanut esiin myös tilanteen, jossa lainauskorvausta hallinnoisi Suomessa useampi taho, jolloin pitäisi olla selkeää kenelle valtuutus on annettu. Selkeä valtuutus on Sanaston mukaan perusteltavissa yhteishallinnointilain tavoitteiden ja tekijän valinnanmahdollisuuden näkökulmista. (Sanaston vastaus 24.9.2020)

41. Sanasto on asian käsittelyn alussa täsmentänyt eli ennen tekijänoikeuslain muutosta, että asiakkuussopimuksen kirjastolainaamisesta suoritettava hallinnointivaltuutus käsittää lähtökohtaisesti myös e-lainaamisen, mikäli tulevaisuudessa e-lainaamiseen kohdentuisi tekijänoikeuslain mukaan lainauskorvausta. Silloin Sanasto on suorittanut lainauskorvauksia ainoastaan fyysisten teoskappaleiden lainaamisesta (Sanaston vastaus 7.2.2020). Sanasto on täsmentänyt, että Teosten kirjastolainaamisen hallinnoinnin luovutus pitää sisällään hypoteettisen tilanteen, jossa e-lainaamisesta maksettaisiin oikeudenhaltijoille lainauskorvausta. Sanastolle ei kuitenkaan siirtynyt tämän luovutuksen nojalla mitään oikeuksia primäärimarkkinoihin vaan Sanaston toiminta koskee ainoastaan kirjallisuuden jälkikäyttöä. Tilanteessa, jossa e-lainaamisesta ei suoriteta lainauskorvausta Sanastolle ei synny valtuutusta vaan tekijät/kustantajat sopivat siitä, miten kirjasto voi käyttää e-kirjoja. Jos tilanne muuttuisi, niin Sanaston hallinnointioikeus laajentuisi automaattisesti e-lainaamiseen. (Sanaston ja PRH:n tapaaminen 16.4.2020)
42. Sanaston vastauksen mukaan asiakkuussopimukseen valittu termi Teosten kirjastolainaaminen on yhdenmukainen muiden oikeusluokkien kuvauksien kanssa, joilla on pyritty kuvaamaan tekijänoikeudellisesti merkityksellinen toiminta. Sanasto on tuonut ilmi, että heidän tiedossa ei ole tilanteita, että valtuutuksen sisältö olisi jäänyt epäselväksi. Sanasto on vastauksessaan koskien PRH:n päätösluonnosta aiemmista vastauksista hieman poiketen täsmentänyt, että jos e-kirjojen välittämisestä tulevaisuudessa suoritettaisiin lainauskorvausta, niin silloin voidaan tarkastella, sisältyykö e-kirjojen lainaustoiminnasta suoritettava lainauskorvaus teosten kirjastolainaamisen oikeusluokan ja Sanaston hallinnoinnin piiriin. Lisäksi kirjastolainaamisesta suoritettavaa korvausta käsiteltävä asia käsiteltäisiin myös OKM:n lainauskorvausten hallinnointia koskevan hyväksymisprosessin yhteydessä, mikäli katsottaisiin, että järjestön tulisi hankkia e-lainauskorvausten hallinnointiin erillinen hyväksymispäätös ja valtuutus. Sanasto on pitänyt terminologian muuttamista etukäteen mahdollisesti tulevaisuudessa aktualisoitavan valtuutuksen tulkintatilanteen vuoksi ylimitoitettuna toimenpiteenä ja suhteellisuusperiaatteen vastaisena. Sanasto on myös tuonut esiin, että esimerkiksi Iso-Britanniassa vastaava termi pitää sisällään sekä fyysisen että sähköisen aineiston lainaamisesta suoritettavat korvaukset. (Sanaston vastaus 24.9.2020)
43. Tekijänoikeuslain muutoksen johdosta Sanasto on käsittelyn aikana täsmentänyt, että Sanasto on tilittänyt e-lainauskorvausta yleisten kirjastojen e-lainoista OKM:n opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä vuonna 2023 sekä tekijänoikeuslain 38 a §:n mukaista e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvausta vuodesta 2024 alkaen. E-lainauskorvauksen ja e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvauksen tilittäminen on perustunut OKM:n antamaan hyväksymispäätökseen, jolla Sanasto on hyväksytty tilittämään edellä mainittuja korvauksia kirjallisuuden tekijöille. (Sanaston vastaus 16.8.2024)
44. Asian käsittelyn edetessä Sanasto on lisäksi tarkastellut asiakkuussopimuksensa termiä Teosten kirjastolainaaminen sekä kirjastolainaamisen käyttämistä asiakkuussopimuksessa erillisenä oikeusluokkana. Koska kirjastolainaaminen perustuu Tekijänoikeuslain 19 §:ään eikä tekijä voi kieltää teostensa käyttämistä kirjastolainaamiseen, Sanasto on päättänyt poistaa asiakkuussopimuksestaan teosten kirjastolainaamista koskevan oikeusluokan ja selkeyden vuoksi korvata sen

toteamuksella, että Sanastolla on OKM:n antamaan hyväksymispäätökseen perustuva valtuus hallinnoida tekijänoikeuslain 19 §:n mukaista lainauskorvausta sekä 1.1.2024 voimaan tullutta tekijänoikeuslain 38 a §:n mukaista e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvausta kirjallisten teosten tekijöiden osalta. (Sanaston vastaus 16.8.2024)

45. Uusimmassa vastauksessaan Sanasto on vielä vahvistanut, että Sanaston mukaan kirjastolainaamisen oikeusluokka on pitänyt sisällään myös e-lainauskorvauksen, mutta selvyiden vuoksi Sanasto on eritellyt 1.1.2024 voimaan tulleen tekijänoikeuslain 38 a §:n mukaisen e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvauksen omaksi maininnakseen Sanaston asiakkuussopimukseen vuonna 2024 tehdyissä muutoksissa. Sanaston mukaan, Sanasto on ryhtynyt toimiin e-lainauksen erottel miseksi fyysisten teosten kirjastolaimaamisesta. (Sanaston vastaus 16.8.2024)
46. Sanaston kotisivujen lainauskorvausta käsittelevän sivun mukaan korvausta saa sekä fyysisistä lainoista että e-lainoista. Lainauskorvausta käsittelevällä sivulla ei ole tarkemmin käyty läpi näiden korvauksien eroja. (4.12.2025)

Opetus- ja kulttuuriministeriön kuuleminen

47. Sanasto on vastauksessaan nostanut esiin, että PRH:lla on osittain päällekkäinen toimivalta lainauskorvausasioissa OKM:n kanssa ja, että yhteishallinnointilain esitöiden mukaan OKM:n ja PRH:n ratkaisukäytäntöjen olisi tarpeen esimerkiksi lainauskorvausta koskeissa asioissa olla mahdollisimman yhdenmukaisia. (Sanaston vastaus 24.9.2020)
48. Tilanne ennen tekijänoikeuslain muutosta on ollut se, että OKM on hyväksynyt Sanaston hakemuksesta määrääjäksi lainauskorvausta hallinnoivaksi järjestöksi ja valvoo Sanaston toimintaa tekijänoikeuslain 19 a §:n nojalla. UP:n ministeriölle tekemien erilaisten korvauksia koskeneiden kyselyjen johdosta OKM on pyytäyt Sanastoa selvittämään menettelyään UP:ta koskevassa lainauskorvausasiassa. Sanasto on antanut OKM:lle selvityksen 23.9.2019. Sanaston vastauksen mukaan OKM ei ole lainauskorvausta hallinnoivia järjestöjä valvovana viranomaisena katsonut Sanaston lainauskorvausten hallinnointia koskevassa menettelyssä tai menettelyissä UP:ta kohtaan olleen moitittavaa. (Sanaston vastaus 24.9.2020)

Lainauskorvauksien maksaminen

49. Sanasto on vastauksessaan tuonut ilmi, että UP on nostanut Sanastoa vastaan Helsingin käräjäoikeudessa useita velkomuskanteita koskien lainauskorvauksia. (Sanaston vastaus 7.2.2020) Kaikki UP:n nostamat kanteet on sittemmin ratkaistu lainvoimaisilla tuomioilla. (Sanaston vastaus 16.8.2024)

Oikeudenhaltijan yhteystietojen luovuttaminen

50. Sanasto on toimittanut PRH:lle 7.2.2020 toimitetun vastauksen liitteenä Sanaston asiakkuussopimuksen. Asiakkuussopimuksen osana on ollut henkilötietoja koskeva lomake. Sanaston asiakkuussopimuksen henkilötietolomakkeen mukaan oikeudenhaltija voi rastittaa sopimuksesta kohdan, jos oikeudenhaltijan yhteystiedot saa luovuttaa teosten käyttöä tiedustelevalle taholle.
51. Sanasto on kuitenkin täsmentänyt sähköpostilla 30.5.2024, että henkilötietolomakkeen yhteystietojen luovuttaminen ei sisälly enää asiakkuussopimukseen.
52. Sanasto on myös asian käsittelyn aikana toimittanut PRH:lle luonnoksen muutetusta henkilötietolomakkeesta ja lomakkeeseen on muutettu henkilötietojen luovutusta koskeva kohta siten, että oikeudenhaltija rastittaa kohdan, jos yhteystietoja ei saa luovuttaa teosten käyttöä tiedustelevalle taholle ja kohdassa on viitattu yhteishallinnointilain 39 §:n 2 momenttiin. (Sanaston vastaus 16.8.2024)

Hallintolain suhteellisuusperiaate

53. Sanaston mukaan asiakkuussopimuksen sisältöön tehtävät muutokset ovat suurivaikutuksellisia muutoksia yhteishallinnointiorganisaation toiminnassa, ja niitä pyritään tekemään mahdollisimman harvoin ja vain erittäin painavista syistä. Viranomaisen toimia mitoitettaessa tulisi ottaa huomioon hallintolain (434/2003) 6 §:n mukainen suhteellisuusperiaate ja se voitaisiinkin samoihin päämääriin päästä kevyemmin keinoin ja mikä merkitys toimilla on yhteishallinnointiorganisaatiolle. (Sanaston vastaus 24.9.2020)
54. Sanasto on pitänyt suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta ongelmallisena sitä, jos asiakkuussopimuksen rakennetta edellytettäisiin muutettavaksi, koska tosiasiasa oikeudenhaltijalla on mahdollisuus nykyisellä asiakkuussopimuksella valita, mitä oikeuksien luokkien oikeudenhaltija haluaa luovuttaa Sanaston hallinnoitavaksi (Sanaston vastaus 24.9.2020).
55. Sanaston on viestinnällisillä toimenpiteillä mahdollista selkeyttää asiakkuussopimusta ja lainauskorvausmenettelyä oikeudenhaltijoille sen sijaan, että asiakkuussopimuksen sisältöä muutettaisiin. (Sanaston vastaus 24.9.2020)

Asioiden yhdessä käsitteleminen

56. Sanaston mukaan PRH on nostanut päätösluonnokseen sellaisia asioita, joista UP ei nimenomaisesti ole tehnyt toimenpidepyyntöä. Päätösluonnoksessa edellytetyt toimenpiteet koskien Sanaston toimintaa eivät Sanaston mukaan todennäköisesti tulisi vaikuttamaan UP:n asemaan suhteessa Sanastoon ja lainauskorvauksiin, joten PRH:n nostamat Sanaston toiminnan kehittämistä koskevat päätösluonnoksen osat tulisi erottaa selkeästi UP:n tekemästä toimenpidepyynnöstä ja siihen vastaamisesta sekä käsitellä erillisessä prosessissa. Sanasto on pitänyt käsiteltävien asioiden erillisyyttä tärkeänä siitä syystä, että UP:n Sanastoa vastaan nostamia velkomuskanteita on käsitelty samaan aikaan Helsingin käräjäoikeudessa.

5.5. Opetus- ja kulttuuriministeriön kuuleminen

Sanaston asiakkuussopimus

57. OKM on lausunut asiasta ennen tekijänoikeuslain muutosta ja OKM:n mukaan Sanaston asiakkuussopimuksen rakenne, joka lähtee siitä, että oikeudenhaltija voi rajoittaa yhteishallinnointiorganisaation mahdollisuuksia hallinnoida oikeuksien luokkia vain peruuttamalla valtuutus osittain vaikuttaa yhteishallinnointilain 5 §:n näkökulmasta ongelmalliselta. OKM on suositellut Sanastoa muuttamaan asiakkuussopimuksen rakennetta siten, että se ei lähtisi laajasta edustusolettamasta vaan, että oikeudenhaltijoilla on mahdollisuus valita asiakkuussopimuksesta rastittamalla ne yhteishallinnointilain mukaiset oikeuksien luokat, joiden osalta oikeudenhaltija haluaa antaa Sanastolle hallinnointivaltuuden. OKM on nostanut esiin, että lainauskorvaus ei ole yksinoikeus vaan lakiin perustuva erityinen korvausoikeus. Sanaston toiminta perustuu tältä osin tekijänoikeuslain 19 a §:ään. (OKM:n sähköposti 14.11.2018)
58. OKM vastauksen mukaan Sanaston vastauksessa (24.9.2020) käytetään valtuutusolettamaa kahdessa eri merkityksessä. Toisaalta sillä näytetään kuvaavan sopimuslisenssijärjestelmän takana olevaa oikeudellista konstruktiota, jonka mukaan järjestö, joka edustaa lukuisia tämän alan Suomessa käytettyjen teosten tekijöitä voidaan OKM:n päätöksellä hyväksyä edustaman kaikkia saman alan Suomessa käytettyjen teosten tekijöitä ja toisaalta taas käytäntöä, jonka mukaan yhteishallinnointiorganisaation tulee lähtökohtaisesti katsoa olevan oikeutettu edustamaan laajasti tekijöitä eri hyödyntämistilanteissa, ellei tekijä tahdonilmaisullaan poista yhteishallinnointiorganisaation hallinnoinnista tiettyä oikeuksien luokkaa. (OKM:n vastaus 1.3.2021)

59. Tekijänoikeuslain 19 §:n mukainen lainauskorvaus ei perustu sopimuslisenssijärjestelmään, vaan kysymys on tekijän oikeudesta korvaukseen tekijänoikeuden rajoituksen perusteella tapahtuvasta käytöstä. Tekijöille maksettavat lainauskorvaukset eivät perustu sopimusneuvotteluihin vaan valtion talousarvion valmistelun yhteydessä tehtävään yksipuoliseen ratkaisuun lainauskorvauksen vuotuisesta kokonaismäärästä. Tekijänoikeuslain 19 a §:n mukaan lainauskorvausta hallinnoivan järjestön tehtävänä on jakaa korvaukset tekijöille riippumatta ao. järjestön jäsenyydestä. Lainauskorvausjärjestelmä ei liity sopimuslisenssijärjestelmään ja siinä edellytettävään edustavuuteen. (OKM vastaus 1.3.2021)
60. Lainauskorvausjärjestelmässä järjestön hyväksyminen ei johda edustavuuden syntymiseen, vaan kyse on hyväksytylle järjestölle syntyvästä velvollisuudesta maksaa lainauskorvaus kaikille lain mukaan korvaukseen oikeutetuille tekijöille, siis riippumatta ao. järjestön jäsenyydestä. Lainauskorvausjärjestelmä ei näin ollen miltään osin liity sopimuslisenssijärjestelmään ja siinä edellytettävään edustavuuteen. (OKM:n vastaus 1.3.2021)
61. OKM:n vastauksen mukaan valtuutukset ovat yleensä pohjana sen arvioimiseksi, onko järjestö tekijänoikeuslain edellyttämällä tavalla edustava. Lainauskorvausjärjestelmän ollessa kyseessä OKM on katsonut, että edustavuuden kynnyksen ylittää järjestö, jolla on sellainen yhteys tekijöihin, että lainauskorvauksia voidaan tehokkaasti välittää tekijöille niiden kautta. Sen sijaan valtuutusta myöntää lupa tekijöiden puolesta teoksen käyttämiseen ei järjestö tarvitse, sillä kirjastoista tapahtuva lainaus ei edellytä oikeudenhaltijan lupaa. Tekijällä on ainoastaan oikeus korvaukseen tekijänoikeuden rajoituksen mukaisesti tapahtuvasta käytöstä. (OKM:n vastaus 1.3.2021)
62. Tekijänoikeuslain 19 a §:n mukainen edustavuuskriteeri täyttyy riippumatta siitä, onko kysymys varsinaisesta valtuutuksesta vai sellaisesta asiakassopimuksesta, jonka pohjalta järjestö kykenee tilittämään lainauksesta maksettavia korvauksia tekijöille. (OKM:n vastaus 1.3.2021)
63. Arvioitaessa edustavuutta sopimuslisenssiä koskevan tekijänoikeuslain 26 §:n nojalla, nimenomaiset valtuutukset ja niiden ulottuminen relevantteihin oikeuskategorioihin ovat edellytyksenä sille, että järjestöä voidaan pitää edustavana. Tekijänoikeuslain 26 § ei kuitenkaan edellytä, että järjestö hankkii erittelemättömän laajan valtuutuksen, johon sisältyviä oikeuskategorioita olisi vasta myöhemmin mahdollista perua oikeudenhaltijan erillisestä tahdonilmaisesta tai vaatimuksesta. (OKM:n vastaus 1.3.2021)
64. Fyysisessä muodossa olevien kirjojen lainaaminen perustuu tekijänoikeuden rajoitukseen, jonka osalta tekijällä on oikeus korvaukseen. Kirjojen lainaaminen ei kuitenkaan edellytä oikeudenhaltijan lupaa. Euroopan unionin tuomioistuin on tapauksessa C-174/15 katsonut, että lainaus- ja vuokrausdirektiivin mukaista lainauksen käsitettä on mahdollista tulkita laajentavasti siten, että se koskisi myös e-kirjojen lainaamista, mutta Suomen lainsäädäntöä ei ole tämän tapauksen johdosta muutettu. Tällaisella muutoksella olisi suuri periaatteellinen ja taloudellinen merkitys kirjallisten teosten oikeudenhaltijoille. Suomen oikeuden mukaan lainaaminen koskee vain fyysisessä muodossa olevia teoksia ja e-aineiston kirjastokäytön osalta kysymys on määräajaksi tapahtuvasta teoksen välittämisestä yleisölle, joka edellyttää oikeudenhaltijan lupaa. (OKM:n vastaus 1.3.2021)
65. OKM:n arvion mukaan, Sanaston valtuutuksissa käytetty oikeuksien luokka Teosten kirjastonlainaaminen vaikuttaa juridisesti epäselvältä. Ensinnäkin siksi, että oikeudenhaltijoille voi muodostua kuva, että heillä olisi oikeus kieltää kirjastolainaus ja toiseksi, jos valtuutuksen katsottaisiin kattavan myös e-aineistojen lainaamisen (eli yleisölle välittämisen), joka tavanomaisesti sisältyy kustannussopimuksiin, estäisi se valtuutuksen antaneen tekijän mahdollisuuden luovuttaa tämä oikeus kustantajalle

yksinoikeudella, jolloin e-aineistoihin ulottuva valtuutus olisi omiaan haittaamaan kirjailijoiden elinkeinon harjoittamista. (OKM:n vastaus 1.3.2021)

Asian käsittely opetus- ja kulttuuriministeriössä

66. OKM on pyytänyt Sanastolta ja Kopiosto ry:ltä selvitystä liittyen Helsingin hallinto-oikeudessa käsiteltyyn UP:n ministeriöön kohdistamaan valitusasiaan. Asiassa on ollut keskeisesti kysymys siitä, onko kustantajan roolissa toimivalla UP:lla oikeus saada korvauksia kirjastosta tapahtuvasta teosten lainauksesta. OKM on asiassa todennut, että tekijänoikeuslain 19 §:n mukainen oikeus lainauskorvaukseen on ainoastaan tekijällä, ei kustantajalla sekä, että lainauskorvaus ei ole luovutuskelpoinen oikeus tai muutoin siirrettävissä kustantajalle, vaan lainauskorvaus voidaan maksaa ainoastaan tekijälle tai tekijän kuoltua perillisille. OKM on asiassa katsonut, että Sanasto ja Kopiosto ry toimivat lain edellyttämällä tavalla, kun ne eivät maksaneet lainauskorvauksia UP:lle. (OKM:n vastaus 1.3.2021)
67. OKM ei ole toimivaltansa puitteissa tutkinut laajemmin Sanaston toimintaa lainauskorvausta hallinnoivana järjestönä tai antanut tähän liittyviä päätöksiä Sanaston asiakuussopimuksista tai valtakirjoista. (OKM:n vastaus 1.3.2021)

6. Sovellettava lainsäädäntö ja oikeusohjeet

Tekijänoikeuslaki ja oikeuskirjallisuus

68. Tekijänoikeuslain (404/1961) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen on tekijänoikeus teokseen. Tekijänoikeus tuottaa tekijänoikeuslain 2 §:n mukaisen taloudellisen oikeuden ja tekijänoikeuslain 3 §:n mukaisen moraalisen oikeuden teokseen.
69. Tekijänoikeuslain 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa tekijänoikeuslaissa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännökseenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.
70. Tekijänoikeuslain 2 §:n 3 momentin 3 kohdan mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, kun sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen.
71. Levitysoikeus voi kohdistua vain konkreettisiin eli fyysisiin teoskappaleisiin. (Harenko, Kristiina – Niiranen, Valtteri, Tarkela Pekka: Tekijänoikeus. Talentum, Helsinki 2016 s. 61).
72. Tekijänoikeuslain 19 §:ssä säädetään levitysoikeuden raukeamisesta eli sammumisesta, jolloin oikeudenhaltijalla ei ole enää oikeutta määrätä teoskappaleen levittämisestä (Harenko, Kristiina – Niiranen, Valtteri, Tarkela Pekka: Tekijänoikeus. Talentum, Helsinki 2016 s. 182).
73. Tekijänoikeuslain 19 §:n 1 momentin mukaan, kun teoksen kappale on tekijän suostumuksella ensimmäisen kerran myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu Euroopan talousalueella, kappaleen saa levittää edelleen.
74. Tekijänoikeuslain 19 §:n 4 momentin mukaan teoksen tekijällä on oikeus korvaukseen teoksensa kappaleiden lainaamisesta yleisölle, lukuun ottamatta rakennustaiteen, taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteita. Oikeutta korvaukseen ei kuitenkaan ole, jos lainaaminen tapahtuu muusta kuin yleisestä kirjastosta tai korkeakoulukirjastosta. Jollei korvausta vaadita todisteellisesti kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona oikeus korvaukseen on syntynyt, oikeus korvaukseen raukeaa. Tässä momentissa tarkoitettuun oikeuteen sovelletaan tekijänoikeuslain 41 §:ää.

Oikeustoimi, jolla tekijä luovuttaa oikeutensa tässä momentissa tarkoitettuun korvaukseen, on mitätön.

75. Korvausoikeus perustuu vuokraus- ja lainausdirektiivin (direktiivi vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 92/100/ETY, kodifioitu 2006/115/EY) 5 artiklaan, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat poiketa tekijöille 1 artiklassa säädetystä yksinoikeudesta määrätä teosten lainaamisesta yleisölle, jos tekijöille maksetaan lainauksesta korvaus. Jäsenvaltiot voivat vapaasti määrätä, miten tämä toteutetaan ja direktiivin mukaisen korvauksen ei tarvitse olla tekijänoikeudellinen, mutta sen tulee kytkeytyä yleisölle lainaamiseen. (Harenko, Kristiina – Niiranen, Valtteri, Tarkela Pekka: Tekijänoikeus. Talentum, Helsinki 2016 s. 187)
76. Lainaminen muistuttaa säännöksenä tekijänoikeudellista pakkolisenssiä, koska lainaminen on sallittu ilman tekijän lupaa ja tekijällä on oikeus korvaukseen. Lainauskorvausta ei kuitenkaan maksa lainausta harjoittava kirjasto vaan korvaus maksetaan valtion budjettivaroista. Lainauskorvauksen jakamisesta huolehtii tekijänoikeuslain 19 a §:n mukainen opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymä järjestö. (Harenko, Kristiina – Niiranen, Valtteri, Tarkela Pekka: Tekijänoikeus. Talentum, Helsinki 2016 s. 188)
77. Tekijänoikeuslain 19 a §:n 1 momentin mukaan korvaus 19 §:n 4 momentissa tarkoitettusta lainaamisesta suoritetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän, lukuisia yleisistä kirjastoista ja korkeakoulukirjastoista lainattujen teosten tekijöitä edustavan järjestön välityksellä. Järjestöjä voidaan hyväksyä useita, jos tekijöiden edustavuutta ei voida muuten saavuttaa.
78. Tekijänoikeuslain 19 a §:n 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy järjestön hakemuksesta määrääjäksi, enintään viideksi vuodeksi. Hyväksyttävän järjestön tulee olla vakavarainen ja sillä tulee olla valmius ja kyky hoitaa asioita hyväksymispäätöksen mukaisesti. Järjestön tulee vuosittain antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle selvitys hyväksymispäätöksen nojalla tekemistään toimista. Järjestön tai järjestöjen yhdessä tulee edustaa merkittävää osaa niistä eri alojen teosten tekijöistä, joiden teoksia lainataan yleisistä kirjastoista ja korkeakoulukirjastoista. Hyväksymispäätöksessä voidaan järjestölle myös asettaa käytännön toimintaa yleisesti ohjaavia ehtoja.
79. Asian käsittelyn aikana tekijänoikeuslaki on muuttunut ja sinne on lisätty 38 a § koskien korvausta e-kirjan ja e-äänikirjan kirjastokäytöstä (voimaan 1.1.2024).
80. Tekijänoikeuslain 38 a §:n 1 momentin mukaan, kun yleinen kirjasto tai korkeakoulukirjasto välittää kustantajan tai muun oikeudenhaltijan kanssa sovituilla ehdoilla kirjaston kokoelmaan kuuluvan e-kirjan tai e-äänikirjan yleisölle siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada e-kirja tai e-äänikirja saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana käytettäväksi rajoitetuksi ajaksi, e-kirjaan tai e-äänikirjaan sisältyvän 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun kirjallisen teoksen, sävellysteoksen, valokuvateoksen ja muun kuvataiteen teoksen tekijällä ja kirjallisen teoksen suullisella esittäjällä on oikeus saada tästä käytöstä korvaus. Tekijällä ja esittäjällä on oikeus korvaukseen sen estämättä, mitä hänen ja e-kirjan tai e-äänikirjan kustantajan tai muun oikeudenhaltijan välillä on sovittu teoksen kirjastossa tapahtuvasta käytöstä maksettavasta korvauksesta.
81. Tekijänoikeuslain 38 a §:n 2 momentin mukaan, korvaus maksetaan valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta. Oikeus korvaukseen raukeaa, jollei korvausta vaadita todisteellisesti kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona oikeus korvaukseen on syntynyt. Edellä 1 momentissa tarkoitettuun oikeuteen

sovelletaan 41 §:ää. Oikeustoimi, jolla tekijä tai kirjallisen teoksen suullinen esittäjä luovuttaa oikeutensa 1 momentissa tarkoitettuun korvaukseen, on mitätön.

82. Tekijänoikeuslain 38 a §:n 3 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettu korvaus maksetaan 19 a §:ssä tarkoitetun yhteishallinnointiorganisaation välityksellä.
83. Tekijänoikeuslain esitöiden mukaan (HE 46/2023 vp s. 10 – 11) e-kirjan ja e-äänikirjan käyttäminen kirjastossa edellyttää kustantajan tai muun teoksen oikeudenhaltijan lupaa, lisenssiä. Nyt ehdotettava korvaus ei näin ollen perustu tekijänoikeuden rajoituksen nojalla tapahtuvan käytön korvaamiseen, vaan on tekijänoikeuteen perustumaton korvaus, jolla on tarkoitus korvata tekijöille lainauskorvauksen vähenemistä siirryttäessä teoskappaleiden lainaamisesta kirjojen ja äänikirjojen sähköiseen käyttämiseen kirjastoissa.
84. Tekijänoikeuslain 19 §:ssä säädetyn tekijänoikeudellisen lainauskorvausoikeuden tavoin myös uusi e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvausoikeus olisi luovuttamaton. Oikeus korvaukseen kuuluisi vain teoksen tekijälle ja tekijän perillisille.
85. Esitöiden mukaan (HE 46/2023 vp s. 21) koska uudessa korvausoikeudessa ei ole kyse tekijänoikeuteen perustuvasta oikeudesta, tätä oikeutta ei ole voinut myöskään ennen oikeudesta säätämistä luovuttaa esimerkiksi tekijänoikeuden kokonaisluovutuksessa. Mahdollisesta oikeuden luovutuksesta ennen oikeuden lisäämistä lakiin ei siten ole tarvetta erikseen säätää.

Laki tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista

86. Tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain (1494/2016) 54 §:n mukaisena valvontaviranomaisena PRH:n tehtävänä on mm. valvoa, että Suomeen sijoittautuneet yhteishallinnointiorganisaatiot ja niiden jäsenyhteisöt noudattavat yhteishallinnointilain säännöksiä oikeuksien yhteishallinnoinnissa.
87. Yhteishallinnointilain 56 §:n mukaan PRH:lle saadaan tehdä toimenpidepyyntö yhteishallinnointiorganisaation menettelystä tai laiminlyönnistä, joka on vastoin yhteishallinnointilain säännöksiä. Toimenpidepyynnössä on kuvattava moitittavana pidettävä yhteishallinnointiorganisaation menettely tai laiminlyönti.
88. Yhteishallinnointilain 1 §:n mukaan yhteishallinnointilain tavoitteena on turvata tekijänoikeuden ja tekijänoikeuden lähioikeuksien oikeudenhaltijoiden itsemääräämisoikeus, edistää tekijänoikeusmarkkinoiden toimivuutta ja varmistaa, että tekijänoikeuden ja tekijänoikeuden lähioikeuksien yhteishallinnoinnissa toimitaan vastuullisesti, tehokkaasti ja läpinäkyvästi suhteessa oikeudenhaltijoihin ja käyttäjiin.
89. Yhteishallinnointilain 1 §:ää koskevien esitöiden mukaan (HE 119/2016 vp s. 38) yhteishallinnointiorganisaatiot ovat avainasemassa tekijänoikeuksien lisensointimarkkinoilla. Sekä oikeudenhaltijat että tekijänoikeudella suojattujen suojan kohteiden käyttäjät ovat riippuvaisia siitä, että yhteishallinnointiorganisaatiot toimivat vastuullisesti ja läpinäkyvästi.
90. Yhteishallinnointilain esitöiden mukaan (HE 119/2016 vp s. 38) tekijän itsemääräämisoikeuden periaate suhteessa yhteishallinnointiin, ja siten yhteishallinnoinnin toissijaisuus suhteessa tekijän oikeuteen hallinnoida oikeuksiaan itse, ilmenee erityisesti direktiivin 2014/26/EU 4 ja 5 artikloista, joissa säädetään yhteishallinnoinnin yleisistä periaatteista ja oikeudenhaltijoiden oikeuksista. Tekijän itsemääräämisoikeuteen kuuluu keskeisesti oikeus päättää, antaako hän oikeuksiaan, ja missä laajuudessa, hallinnoitavaksi yhteishallinnointiorganisaatiolle. Tekijällä on myös oikeus valita, mille organisaatiolle hän antaa oikeutensa hallinnoitavaksi, eivätkä yhteishallinnointiorganisaatiot saa asettaa esteitä oikeuksien siirtämiselle toisen yhteishallinnointiorganisaation hallinnoitavaksi tai valtuutuksen perumiseksi. Direktiivi

edellyttää lisäksi, että yhteishallinnointiorganisaatioiden tulee tarjota tekijälle mahdollisuus itse hallinnoida teosten ei-kaupallista käyttöä.

91. Lainauskorvaukseen ei ole otettu yhteishallinnointilaissa suoraan kantaa, mutta lainauskorvausta on käsitelty tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain 4 §:n esitöissä (HE 119/2016 vp s. 42). Yhteishallinnointilain 4 §:n 7 kohtaa koskevien esitöiden mukaan lisenssillä tarkoitettaisiin lupaa, jolla myönnetään käyttöoikeus tekijänoikeudella tai tekijänoikeuden lähioikeudella suojattuun teokseen tai muuhun suojan kohteeseen tai sopimusta teoksen tai muun suojan kohteen käytöstä maksettavasta korvauksesta.
92. Yhteishallinnointilain esitöiden mukaan (HE 119/2016 vp s. 42) lisensioinnin määritelmä kattaa niin tilanteet, jossa lisensiointi perustuu täysin sopimusvapauteen, kuin tilanteet, joissa sopimusvapautta on joltain osin rajoitettu, mutta joissa korvauksen suuruudesta kuitenkin voidaan neuvotella. Esittävän taiteilijan ja äänitallenteen tuottajan oikeus korvaukseen äänitallenteen julkisesta esittämisestä tekijänoikeuslain 47 §:n mukaan on esimerkki tällaisesta oikeudesta. Lisensioinnista ei sen sijaan ole kysymys silloin, kun korvauksen tai hyvityksen määrästä ei ole mahdollista sopia, kuten on tilanne esimerkiksi tekijänoikeuslain 19 §:n mukaisen lainauskorvauksen tai 26 a §:n mukaisen kappaleen valmistamisesta yksityiseen käyttöön maksettavan hyvityksen osalta.
93. Yhteishallinnointilain 5 §:n 1 momentin mukaan oikeudenhaltijalla on oikeus suoraan tai välillisesti valtuuttaa valitsemansa yhteishallinnointiorganisaatio hallinnoimaan valitsemiaan tekijänoikeuksia tai lähioikeuksia, oikeuksien luokkia tai teosten tai muiden suojan kohteiden tyyppisiä valitsemillaan alueilla riippumatta siitä, mihin Euroopan unionin jäsenvaltioon yhteishallinnointiorganisaatio on sijoittautunut, mikä on oikeudenhaltijan kansalaisuus ja mikä on se Euroopan unionin valtio, jossa oikeudenhaltija asuu tai johon se on sijoittautunut.
94. Yhteishallinnointilain 5 §:n 2 momentin mukaan 5 §:n 1 momentissa tarkoitetun valtuutuksen on oltava nimenomainen ja yksilöity sekä kirjallinen tai muutoin todennettavissa.
95. Yhteishallinnointilain 5 §:n 3 momentin mukaan, jollei yhteishallinnointiorganisaatiolla ole perusteltua syytä kieltäytyä valtuutuksen mukaisesta oikeuksien hallinnoimisesta, sillä on velvollisuus hallinnoida niitä edellyttäen, että se kuuluu sen toimialaan.
96. Yhteishallinnointilain esitöiden mukaan (HE 119/2016 vp s. 43) 5 §:n säännökset perustuvat syrjimättömyysperiaatteelle, jonka mukaan oikeudenhaltijan oikeutta valita yhteishallinnointiorganisaatio ei saa rajoittaa oikeudenhaltijan kansalaisuuden taikka hänen asuin- tai sijoittautumisjäsenvaltionsa perusteella. Syrjimättömyysperiaatteen soveltaminen ulottuu myös yhteishallinnointiorganisaation jäsenyhteisöön, ellei valtuutuksen antaminen suoraan yhteishallinnointiorganisaatiolle ole mahdollista.
97. Yhteishallinnointilain esitöiden mukaan (HE 119/2016 vp s. 43) direktiivin 2014/26/EU 18 johdantokappaleen mukaan yhteishallinnointiorganisaation säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä tulisi varmistaa, että tekijänoikeuden ja lähioikeuksien haltijat voivat hyötyä täysin sisämarkkinoista oikeuksiensa kollektiivisessa hallinnoimisessa ja ettei oikeudenhaltijoiden vapautta käyttää oikeuksiaan rajoiteta tarpeettomasti. Yhteishallinnointiorganisaatio ei hallinnointipalvelujaan tarjotessaan saisi myöskään suoraan tai välillisesti syrjiä oikeudenhaltijoita näiden kansalaisuuden, asuinpaikan tai sijoittautumispaikan perusteella.
98. Yhteishallinnointilain 6 §:n mukaan yhteishallinnointiorganisaation tulee toimia niiden oikeudenhaltijoiden etujen mukaisesti, joiden tekijänoikeuksia tai lähioikeuksia se edustaa. Yhteishallinnointiorganisaatio ei saa asettaa edustamalleen oikeudenhaltijalle

velvoitteita, jotka eivät ole tarpeen tämän oikeuksien ja etujen suojelemiseksi tai tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien tehokkaaksi hallinnoimiseksi.

99. Yhteishallinnointilain 6 §:ää koskevien esitöiden mukaan (HE 119/2016 vp s. 44) pykälän säännökset ilmentävät oikeudenhaltijoiden itsemääräämisoikeuteen ja yhteishallinnointiorganisaation perustehtävään liittyvää perusperiaatetta, jonka mukaan yhteishallinnointiorganisaatio on olemassa oikeudenhaltijoiden etujen valvomiseksi niin, että yhteishallinnointiorganisaatio ei toiminnallaan saa kuitenkaan rajoittaa oikeudenhaltijoiden itsemääräämisoikeutta.
100. Yhteishallinnointilain esitöiden mukaan (HE 119/2016 vp s. 44-45) oikeudenhaltijan itsemääräämisoikeuden ja tekijänoikeuden ja lähioikeuksien yhteishallinnoinnin toimivuuden ja tehokkuuden välillä tulee vallita tasapaino. Tämä merkitsee sitä, että oikeudenhaltijan itsemääräämisoikeus ei ole absoluuttinen, vaan sille voidaan asettaa sellaisia rajoituksia, jotka ovat välttämättömiä yhteishallinnoinnin toimivuuden ja tehokkuuden varmistamiseksi. Tältä pohjalta on katsottava, että yhteishallinnointiorganisaation tulee voida määritellä, mitä teoksia tai oikeuksien kategorioita se ottaa yhteishallinnoinnin piiriin. Näin voidaan asettaa rajoituksia oikeudenhaltijan vapaudelle itse määritellä teosten tyyppejä, oikeuksien kategorioita tai käyttöjä, joita se haluaa yhteishallinnoinnin piiriin. Mikäli yhteishallinnointiorganisaatio asettaa oikeudenhaltijan itsemääräämisoikeudelle rajoituksia, sen olisi kyettävä perustelemaan rajoituksien tarve yhteishallinnoinnin tehokkuuden ja toimivuuden näkökulmasta.
101. Yhteishallinnointilain 10 §:n 1 momentin mukaan oikeudenhaltijalla on oikeus asioida yhteishallinnointiorganisaation kanssa ja saada 25 ja 39 §:ssä tarkoitetut tiedot valintansa mukaan suomeksi tai ruotsiksi. Valtuutuksen ja sen peruuttamisen ehtojen sekä 9 §:ssä tarkoitettujen tietojen tulee olla saatavilla suomeksi ja ruotsiksi.
102. Yhteishallinnointilain 10 §:n 2 momentin mukaan yhteishallinnointiorganisaation tulee tarjota oikeudenhaltijalle mahdollisuus sähköiseen asiointiin.
103. Yhteishallinnointilain 25 §:n 1 momentin mukaan yhteishallinnointiorganisaation tulee antaa vähintään kerran vuodessa oikeudenhaltijalle, jolle se on kohdistanut tai tilittänyt tekijänoikeuskorvauksia kyseiseltä tilikaudelta, vähintään seuraavat tiedot: 1) kaikki yhteystiedot, jotka oikeudenhaltija on antanut yhteishallinnointiorganisaatiolle oikeudenhaltijan tunnistamiseksi ja tavoittamiseksi; 2) oikeudenhaltijalle kohdistetut tekijänoikeuskorvaukset; 3) yhteishallinnointiorganisaation oikeudenhaltijalle kussakin hallinnoitavien oikeuksien luokassa ja käyttötyypissä tilittämät korvausten määrät; 4) kausi, jonka aikana oikeudenhaltijalle kohdistettujen ja tilitettyjen korvausten perustana oleva oikeuksien käyttö on tapahtunut, jos käyttäjien suorittama raportointi mahdollistaa tämän; 5) korvauksista vähennetyt hallinnointipalkkiot; 6) muihin tarkoituksiin kuin hallinnointipalkkioihin tehdyt vähennykset; 7) kaikki oikeudenhaltijalle mihin tahansa kauteen kohdistuvat mutta vielä tilittämättä olevat tekijänoikeuskorvaukset.
104. Yhteishallinnointilain 39 §:n 1 momentin mukaan yhteishallinnointiorganisaation on pyynnöstä ilman aiheutonta viivytystä annettava oikeudenhaltijalle, teoksen käyttäjälle ja edustussopimuksen osapuolena olevalle valtuuttavalle yhteishallinnointiorganisaatiolle seuraavat tiedot: 1) yhteishallinnointiorganisaation edustamat teokset tai muut suojan kohteet, joita se edustaa suoraan tai edustussopimuksen nojalla, tai edustamiensa teosten ja muiden suojan kohteiden tyypit, jos teoksia tai muita suojan kohteita ei ole mahdollista yksilöidä; 2) yhteishallinnointiorganisaation edustamat oikeudet; 3) maantieteelliset alueet, joilla tapahtuvaa käyttöä varten yhteishallinnointiorganisaatiolla on oikeus myöntää lisenssejä.
105. Yhteishallinnointilain 39 §:n 2 momentin mukaan, jos yhteishallinnointiorganisaatio ei voi itse myöntää lisenssiä puuttuvan valtuutuksen vuoksi, sen on ilmoitettava teoksen

käyttäjälle tiedossaan oleva oikeudenhaltijan nimi ja yhteystiedot, jos oikeudenhaltija ei ole kieltänyt niiden antamista. Yhteishallinnointiorganisaation on myös ilmoitettava, jos lisenssin hankkiminen on tarpeetonta teoksen tai muun suojan kohteen suoja-ajan lakkaamisen tai muun syyn vuoksi.

106. Yhteishallinnointilain 39 §:ää koskevien esitöiden mukaan (HE 119/2016 vp. s. 72) Säännöksen tarkoituksena on varmistaa niin oikeudenhaltijoiden kuin käyttäjien oikeutetut edut tilanteessa, jossa yhteishallinnointiorganisaatio ei itse jostain syystä voi myöntää lisenssiä käyttäjälle. Jos yhteishallinnointiorganisaation valtuutusta hallinnoida oikeudenhaltijan puolesta tämän oikeuksia on rajoitettu, oikeudenhaltijan etujen mukaista on, että käyttäjä opastetaan oikeudenhaltijan luo lisenssin saamiseksi. Tällainen menettely ei välttämättä ole yhteishallinnointiorganisaation omassa intressissä, ja siksi on tärkeää, että oikeudenhaltijan ja käyttäjän etua suojataan laissa.
107. Yhteishallinnointilain 55 §:n 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö ja Patentti- ja rekisterihallitus ovat keskenään tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä tässä laissa säädettyjen tehtävien järjestämiseksi sekä tämän lain soveltamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriön toimivaltaan tekijänoikeuslaissa säädetyissä asioissa.
108. Yhteishallinnointilain 55 §:ää koskevien esitöiden mukaan (HE 119/2016 vp. s. 83 – 84) opetus- ja kulttuuriministeriöllä on myös eräitä tekijänoikeuslaissa säädettyjä yhteishallinnointiorganisaatioiden hyväksymispäätöksiin perustuvia ja sen myötä valvontaa edellyttäviä tehtäviä. Tekijänoikeuslain 19 a, 26 ja 26 j § ja 47 a §:n tarkoittamissa tilanteissa opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy järjestön, jolloin sillä on mahdollisuus antaa ohjeita järjestölle hyväksymisen alaan kuuluvista tehtävistä sekä valvoa niiden suorittamista. Tekijänoikeuslain 19 a § koskee lainauskorvauksen hallinnointia, 26 § sisältää sopimuslissenssijärjestelmän piiriin kuuluvien käyttöoikeuksien hallinnointia, 26 j § jälleenmyyntikorvauksen hallinnointia sekä 47 a § korvausta äänitallenteen käytöstä. Lisäksi ministeriö hyväksyy 26 b §:n mukaisesti käyttösuunnitelman yksityisen kopioinnin hyvityksen jakamisesta tekijöille tekijöitä edustavien järjestöjen välityksellä. Tarkoitus on, että opetus- ja kulttuuriministeriön toimivalta pysyy näissä tilanteissa ennallaan.
109. Yhteishallinnointilain esitöiden mukaan (HE 119/2016 vp. s. 84) käytännössä tieto esimerkiksi yhteishallinnointiorganisaation laiminlyönnistä, joka vaikuttaa sen tekijänoikeuslaissa säädetyn tehtävän hoitamiseen, voi tulla myös Patentti- ja rekisterihallituksen tietoon, jonka tulisi välittää tämä tieto edelleen opetus- ja kulttuuriministeriölle. Jos laiminlyönti on vakava, opetus- ja kulttuuriministeriöllä olisi toimivalta perua hyväksyminen siten kuin tekijänoikeuslaissa säädetään. Koska opetus- ja kulttuuriministeriöllä on tekijänoikeuslain mukaan toimivalta antaa ohjeita tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista tekijänoikeuslaissa säädetyissä tilanteissa, on tarpeen, että opetus- ja kulttuuriministeriön ja Patentti- ja rekisterihallituksen ratkaisukäytännöt olisivat mahdollisimman yhdenmukaisia. Tämä edellyttää viranomaisten välillä hyvää yhteistyötä.
110. Yhteishallinnointilain 57 §:n 1 momentin mukaan PRH voi jättää yhteishallinnointiorganisaation menettelyä tai laiminlyöntiä koskevan asian tutkimatta, jos 1) asiaa koskeva toimenpidepyyntö on ilmeisen perusteeton; 2) yhteishallinnointiorganisaatio on ryhtynyt toimenpiteisiin asian oikaisemiseksi; 3) yhteishallinnointiorganisaation menettelyllä tai laiminlyönnillä on vain vähäistä vaikutusta tämän lain tavoitteiden toteutumiseen; 4) tuomioistuimessa vireillä olevan samaa menettelyä koskevan riita- tai rikosasian johdosta ei yksityisen tai yleisen edun suojelemiseksi katsota olevan tarpeen ryhtyä toimenpiteisiin; tai 5) asia on vireillä myös Kilpailu- ja kuluttajavirastossa eikä lisätoimenpiteisiin katsota olevan tarpeen ryhtyä.

111. Yhteishallinnointilain 57 §:n 2 momentin mukaan päätös tutkimatta jättämisestä on tehtävä viipymättä.
112. Yhteishallinnointilain 57 §:ää koskevien esitöiden mukaan (HE 119/2016 vp s. 84-85) 57 §:n 1 momentin säännösten tarkoituksena on antaa PRH:lle mahdollisuus harkintavallan käyttämiseen ja resurssien kohdentamiseen niin, että varsinaisiin valvontatoimenpiteisiin ryhdytään vain silloin, kun kysymys on lain tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta olennaisesta asiasta. Yhteishallinnointilain 57 §:n 2 momenttia koskevien esitöiden mukaan niin tutkinnan kohteena olevan yhteishallinnointiorganisaation näkökulmasta kuin esimerkiksi oikeudenhaltijan tai käyttäjän näkökulmasta voi olla tärkeää saada kannanotto siitä, ryhtyykö valvontaviranomainen asiassa toimenpiteisiin, joten päätös tutkimatta jättämisestä olisi tehtävä viipymättä. Tutkimatta jättämisellä on asian päättävä vaikutus ja siihen voi hakea muutosta hallinto-oikeudelta. Valvontaviranomainen voi esitöiden mukaan ottaa päätöksen kohteena olevan asian myös uudelleen tutkittavaksi, jos se on tarpeen esimerkiksi sen vuoksi, että valvontaviranomainen saa asiasta uutta selvitystä
113. Yhteishallinnointilain 60 §:n 1 momentin mukaan PRH voi tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan antaa kirjallisen tai suullisen huomautuksen tai kirjallisen varoituksen sille, joka rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai päätöksiä, ja velvoittaa tämän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräajassa.
114. Yhteishallinnoin 60 §:n 2 momentin mukaan varoitus voidaan antaa, jos huomautusta ei asiasta ilmenevät seikat kokonaisuudessaan huomioon ottaen voida pitää riittävänä.
115. Yhteishallinnointilain 60 §:n 3 momentin mukaan PRH voi asettaa 1 momentissa tarkoitetun päätöksen tehosteeksi uhkasakon.
116. Yhteishallinnointiorganisaation ja oikeudenhaltijan välistä suhdetta toisiinsa on käsitelty yhteishallinnointilain 65 §:n (HE 119/2016 vp s. 89) esitöissä. Yhteishallinnointilain 65 §:n esitöiden mukaan yhteishallinnointiorganisaation kanssa sopimussuhteeseen pyrkivällä ei välttämättä ole tosiasiallista mahdollisuutta neuvotella yksittäisen ehdon sisällöstä, vaan hänen voi olla pakko joko hyväksyä ehto sellaisenaan tai pidättäytyä tekemästä sopimusta. Koska oikeudenhaltijan voi olla välttämätöntä valtuuttaa yhteishallinnointiorganisaatio edellä esitetyllä tavalla, oikeudenhaltija olisi yhteishallinnointiorganisaatioon nähden heikommassa neuvotteluasemassa, kun osapuolet neuvottelevat valtuutusta koskevaa sopimusta.

Hallintolaki ja suhteellisuusperiaate

117. Hallintolain (434/2003) 6 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.
118. Hallintolain 6 §:ää koskevien esitöiden mukaan (HE 72/2002 vp s. 54) pykälästä ilmenisivät viranomaisen harkintavaltaa ohjaavat yleiset hallinto-oikeudelliset periaatteet. Suhteellisuusperiaatteen keskeisenä sisältönä on, että viranomaisen toimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Toisin sanoen viranomaisen toimen on oltava asianmukainen, tarpeellinen ja oikein mitoitettu sen tavoitteen kannalta, johon kysymyksessä olevalla toimella pyritään. Käytännössä suhteellisuusperiaate edellyttää, että viranomainen mitoittaa toimintansa alimmalle sellaiselle tasolle, jolla saadaan aikaan tarvittava vaikutus. Suhteellisuusperiaatteella on tärkeä merkitys erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa viranomainen joutuu harkitsemaan hallinnon asiakkaan kannalta epäedullisia oikeudellisia seuraamuksia. Tällaisia esiintyy usein erityyppisessä valvontatoiminnassa, kuten työsuojelu- ja rakennusvalvonnassa.

Hallintolaki ja asioiden yhdessä käsittelyminen

119. Hallintolain 25 §:n mukaan, jos viranomaisessa tehtävä päätös saattaa merkittävästi vaikuttaa muun samassa viranomaisessa samanaikaisesti vireillä olevan asian ratkaisemiseen, viranomaisen on valmisteltava asiat yhdessä ja ratkaistava samalla kertaa, jollei yhdessä käsittelymisestä aiheudu haitallista viivytystä tai jollei se ole asian laadun taikka luonteen vuoksi tarpeetonta.
120. Hallintolain 25 §:ää koskevien esitöiden mukaan (HE 72/2002 vp s. 76) pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta valmistella ja ratkaista toisiinsa vaikuttavat asiat samanaikaisesti.
121. Hallintolain 25 §:ää koskevien esitöiden mukaan (HE 72/2002 vp s. 76) tarkoituksena on tehostaa hallintoasioiden käsittelyä ja asettaa pääsäännöksi kaikkien toisiinsa merkittävästi vaikuttavien asioiden yhtäaikainen ratkaiseminen. Muutos turvaisi myös viranomaisen päätöksenteon keskittämistä.

7. Sanaston menettelyn arviointi

Oikeudenhaltijan asiointi Sanastossa

122. Yhteishallinnointilain 10 §:n mukaan oikeudenhaltijalla tulee olla oikeus asioida yhteishallinnointiorganisaation kanssa ja saada yhteishallinnointilain 25 ja 39 §:ssä tarkoitetut tiedot valintansa mukaan suomeksi tai ruotsiksi. Oikeudenhaltijalla tulee lisäksi olla mahdollisuus sähköiseen asiointiin.
123. PRH:n selvityksen perusteella Sanasto ohjeistaa oikeudenhaltijoita lainauskorvauksen hakemiseksi sekä luovuttaa oikeudenhaltijalle lainaustietoja henkilökohtaisesti niitä pyydettyä sekä uuden järjestelmän myötä Sanaston asiakkailta on mahdollisuus tarkastella lainaustietoja myös suoraan verkkopalvelussa. Oikeudenhaltijan on mahdollista asioida Sanastossa henkilökohtaisesti tai asiamiehen välityksellä.
124. UP ei ole toimittanut Sanastolle valtakirjaa osoittaakseen olevansa oikeudenhaltijoiden edustaja eikä PRH:n pyytämää näyttöä siitä, että oikeudenhaltijoiden viesteihin olisi jätetty vastaamatta.
125. Edellä esitetyt perustelut huomioon ottaen asiassa ei ole saatettu todennäköiseksi, että Sanasto ei ohjeista taikka anna lainaustietoja oikeudenhaltijoille tai, että Sanastossa ei olisi mahdollista asioida valtuutetun asiamiehen välityksellä.
126. Yhteishallinnointilain 57 §:n 1 momentin mukaan PRH voi jättää yhteishallinnointiorganisaation menettelyä tai laiminlyöntiä koskevan asian tutkimatta, jos asiaa koskeva toimenpidepyyntö on ilmeisen perusteeton.

Oikeudenhaltijoiden asettaminen eri asemaan

127. Yhteishallinnointilain 5 §:n mukaan oikeudenhaltijalla on oikeus suoraan tai välillisesti valtuuttaa valitsemansa yhteishallinnointiorganisaatio hallinnoimaan valitsemiaan tekijänoikeuksia tai lähioikeuksia, oikeuksien luokkia tai teosten tai muiden suojan kohteiden tyyppejä valitsemillaan alueilla riippumatta siitä, mihin Euroopan unionin jäsenvaltioon yhteishallinnointiorganisaatio on sijoittautunut, mikä on oikeudenhaltijan kansalaisuus ja mikä on se Euroopan unionin valtio, jossa oikeudenhaltija asuu tai johon se on sijoittautunut. Yhteishallinnointilain 5 §:n esitöiden mukaan säännökset perustuvat syrjimättömyysperiaatteelle.
128. PRH:n selvityksen perusteella Sanasto maksaa lainauskorvauksia myös ulkomaisille pankkitileille eikä Sanasto edellytä suomalaista pankkitunnistautumista lainauskorvauksen saamiseksi vaan tunnukset järjestelmään on mahdollista saada kirjatulla kirjeellä henkilöllisyystodistusta vastaan.

129. Edellä esitetyt perustelut huomioon ottaen asiassa ei ole saatettu todennäköiseksi, että Sanasto asettaisi ulkomailla asuvat oikeudenhaltijat eri asemaan edellyttämällä näiltä suomalaisia pankkitunnuksia.
130. Yhteishallinnointilain 57 §:n 1 momentin mukaan PRH voi jättää yhteishallinnointiorganisaation menettelyä tai laiminlyöntiä koskevan asian tutkimatta, jos asiaa koskeva toimenpidepyyntö on ilmeisen perusteeton.

Sanaston asiakkuussopimus

Teosten kirjastolainaamisen oikeuksien luokka

131. Oikeudenhaltijalla on tekijänoikeuslain 1 §:n mukainen tekijänoikeus teokseen. Tekijänoikeuslain 2 §:n mukaan oikeudenhaltijalla on yksinomainen oikeus määrätä teoksen saattamisesta yleisön saataviin levittämällä teos yleisön keskuuteen; levitysoikeus kohdistuu fyysisiin teoskappaleisiin.
132. Yhteishallinnointilain 1 §:n mukaan lain tavoitteisiin kuuluu mm. oikeudenhaltijoiden itsemääräämisoikeuden turvaaminen ja läpinäkyvyys. Oikeudenhaltijan itsemääräämisoikeuteen kuuluu keskeisesti oikeus päättää, antaako hän oikeuksiaan, ja missä laajuudessa, hallinnoitavaksi yhteishallinnointiorganisaatiolle. Yhteishallinnointilain 5 §:n mukaan oikeudenhaltijalla on oikeus valita ne oikeuksien luokat, mitä hän haluaa valtuuttaa valitsemansa yhteishallinnointiorganisaation hallinnoimaan.
133. Tekijänoikeuslain 19 §:n 1 momentin mukainen levitysoikeuden raukeaminen ja 4 momentin mukainen lainauskorvausoikeus kohdistuvat fyysisiin teoskappaleisiin. Tekijänoikeuslaki on asian käsittelyn aikana muuttunut ja tekijänoikeuslain 38 a §:n nojalla korvausta maksetaan myös e-kirjan ja e-äänikirjan kirjastokäytöstä. Fyysisiin kappaleisiin kohdistuvasta lainauskorvauksesta poiketen tämä korvaus ei perustu tekijänoikeuden rajoituksen nojalla tapahtuvaan käytön korvaamiseen vaan on tekijänoikeuteen perustumaton korvaus. Sanaston kotisivuilta on käynyt ilmi ennen tekijänoikeuslain muutosta, että lainauskorvausta ei makseta e-kirjasta tai e-äänikirjoista ja Sanasto suoritti lainauskorvauksia ainoastaan fyysisten teoskappaleiden lainaamisesta. Tällä hetkellä kotisivuilta käy kuitenkin ilmi mahdollisuus saada korvausta fyysisistä lainoista sekä e-lainoista, mutta näiden eroja ei ole tarkemmin eritelty lainauskorvausta käsittelevällä osiolla. Sanaston asiakkuussopimuksen Teosten kirjastolainaaminen hallinnoinnin luovuttaminen Sanastolle on ennen tekijänoikeuslain muutosta pitänyt lähtökohtaisesti sisällään muutakin kuin fyysisten teoskappaleiden lainauskorvauksen hallinnoinnin luovuttamisen, jos muunlaisiin teoskappaleisiin tulevaisuudessa kohdentuisi lainauskorvauksia vastaavalla tavalla kuin fyysisiin teoskappaleisiin, jolloin Sanaston hallinnointioikeus laajentuisi automaattisesti niihin.
134. Myöhemmässä vastauksessaan Sanasto on kuitenkin esittänyt aiemmasta hieman poiketen, että jos e-kirjoista tai e-äänikirjoista suoritettaisiin tulevaisuudessa lainauskorvauksia, niin tällöin tarkasteltaisiin sisältyisivätkö nämä Teosten kirjastolainaaminen oikeuksien luokan ja Sanaston hallinnoinnin piiriin. Teosten kirjastolainaaminen hallinnoinnin luovutus on siis voinut kohdistua myöhemmin muihinkin kuin fyysisiin teoksiin ja hallinnoinnin luovutuksen sisältö arvioitaisiin tulevaisuudessa uudelleen. Sanaston vastauksen mukaan mahdollinen valtuutuksen tulkintaongelma ratkaistaisiin silloin ja asia käsiteltäisiin lisäksi OKM lainauskorvausten hallinnointia koskevan hyväksymisprosessin yhteydessä. Sanasto on kuitenkin uusimmassa vastauksessaan vahvistanut, että Teosten kirjastolainaamisen oikeuksien luokka on pitänyt sisällään myös e-lainauskorvauksen.
135. OKM on antanut vastauksen ennen tekijänoikeuslain muutosta. OKM:n vastauksen mukaan fyysisessä muodossa olevien kirjojen lainaaminen perustuu tekijänoikeuden rajoitukseen, jonka osalta tekijällä on oikeus korvaukseen eikä kirjojen lainaaminen

edellyttä oikeudenhaltijan lupaa. Lainaaminen koskee vain fyysisessä muodossa olevia teoksia ja e-aineistojen kirjastokäytön osalta kysymys on määrääjäksi tapahtuvasta teoksen välittämisestä yleisölle ja lainauksen käsitteen muuttamisella olisi suuri periaatteellinen ja taloudellinen merkitys kirjallisten teosten oikeudenhaltijoille.

136. OKM:n arvion mukaan, Sanaston asiakkuussopimuksen Teosten kirjastolainaaminen oikeuksien luokka vaikuttaa juridisesti epäselvältä. Ensinnäkin oikeudenhaltijoille voi muodostua kuva, että heillä olisi oikeus kieltää kirjastolainaus ja toiseksi, jos valtuutuksen katsottaisiin kattavan myös e-aineistojen "lainaamisen" (eli yleisölle välittämisen), joka tavanomaisesti sisältyy kustannussopimukseen, estäisi se valtuutuksen antaneen tekijän mahdollisuuden luovuttaa tämä oikeus kustantajalle yksinoikeudella, jolloin e-aineistoihin ulottuva valtuutus olisi omiaan haittaamaan kirjailijoiden elinkeinon harjoittamista.
137. PRH katsoo, että asiakkuussopimuksessa käytetty Teosten kirjastolainaaminen oikeuksien luokan hallinnoinnin luovutuksen sisältö on tulkinnanvarainen sen osalta, mihin teosmuotoihin hallinnoinnin luovutus on kohdistunut, kohdistuu tai tulee tulevaisuudessa kohdistumaan ja mikä on luovutuksen suhde primäärimarkkinoilla tehtäviin sopimukseen. Teosten kirjastolainaaminen hallinnointivaltuuden luovuttamisen on ennen tekijänoikeuslain muutosta Sanaston kotisivujen ja tekijänoikeuslain perusteella katsottava kohdistuvan vain fyysisiin teoksiin, jolloin sen potentiaalinen laajentuminen e-aineistojen kirjastokäyttöön ei ole ollut valtuutusta solmittaessa oikeudenhaltijan tiedossa. Luovutettaessa oikeuksia Sanaston hallinnoitavaksi oikeudenhaltijan tulee tietää mitä oikeuksia hän luovuttaa Sanastolle. Sanaston asiakkuussopimusta ei voida pitää tältä osin yhteishallinnointilain 1 §:n tavoitteiden mukaisesti läpinäkyvänä eikä potentiaalisten tulevaisuudessa arvioitavien hallinnointivaltuuksien sisällyttäminen Teosten kirjastolainaaminen hallinnoinnin luovutuksen yhteyteen ilman mainintaa asiasta ole tarjonnut oikeudenhaltijalle yhteishallinnointilain 5 §:n mukaista mahdollisuutta valita missä laajuudessa oikeudenhaltija haluaa luovuttaa oikeuksiaan Sanaston hallinnoitavaksi.
138. Sanasto on kuitenkin asian käsittelyn aikana ryhtynyt toimenpiteisiin asian oikaisemiseksi ja toimittanut PRH:lle luonnoksen päivitetystä asiakkuussopimuksesta, josta on poistettu Teosten kirjastolainaamista koskeva hallinnointivaltuuden luovuttaminen sekä lisätty kirjaus, jossa on viitattu tekijänoikeuslakiin sekä OKM:n päätöksiin. Kirjaus on kuitenkin muotoiltu eritavoin asiakkuussopimuksen luonnokseen ja luonnoksen yhteydessä toimitettuun vastaukseen. PRH katsoo, jos asiakkuussopimuksesta ja Sanaston hallinnoimista oikeuksien luokista poistetaan kokonaan Teosten kirjastolainaamista koskeva hallinnointivaltuuden luovutus ja asiakkuussopimuksessa todetaan tekijänoikeuslain mukainen tilanne, eikä asiakkuussopimuksella oikeudenhaltija luovuta Sanastolle edellä mainittuja tekijänoikeuslakiin perustuvia korvausoikeuksia oikaisee tämä osittain edellä mainitun yhteishallinnointilain vastaisen tilanteen. Sanaston toimenpiteet ja vastaukset, joissa tulkinta luovutuksen laajuudesta ei ole muuttunut jättävät kuitenkin tulkinnanvaraisuutta sen suhteen, miten Sanasto tulkitsee asiakkuussopimuksen kirjauksia ja muutoksia ja mikä on asiakkuussopimuksen lopullinen muotoilu, jonka johdosta PRH katsoo oikaisun olevan osittainen ja tulkinnanvarainen.

Luovutuksen laajuus

139. Sanaston asiakkuussopimuksen rakenne edellyttää suoraan kaikkien oikeuksien luokkien luovuttamista Sanaston hallinnoitavaksi ja luovutettujen oikeuksien luokkien peruuttamista erikseen luovutuksen yhteydessä välittömästi tai myöhemmin sopimuksen mukaista irtisanomisaikaa noudattaen. Asiakkuussopimus ei kuitenkaan rajoita oikeudenhaltijan mahdollisuutta itse sopia olemassa olevien ja tulevien teostensa käytöstä.
140. Yhteishallinnointilain 1 §:ssä ja 5 §:ssä turvattujen oikeudenhaltijan oikeuksien lisäksi yhteishallinnointilain 6 §:n mukaan yhteishallinnointiorganisaation tulee toimia niiden oikeudenhaltijoiden etujen mukaisesti, joiden tekijänoikeuksia se edustaa eikä yhteishallinnointiorganisaatio saa asettaa oikeudenhaltijoille velvoitteita, jotka eivät ole tarpeen oikeudenhaltijan oikeuksien ja etujen suojelemiseksi tai oikeuksien tehokkaaksi hallinnoimiseksi. Yhteishallinnointilain 6 §:n esitöiden mukaan oikeudenhaltijan itsemääräämisoikeuden ja tekijänoikeuden ja lähioikeuksien yhteishallinnoinnin toimivuuden ja tehokkuuden välillä tulee vallita tasapaino eli oikeudenhaltijan itsemääräämisoikeutta ei ole pidettävä absoluuttisena. Mikäli yhteishallinnointiorganisaatio asettaa oikeudenhaltijan itsemääräämisoikeudelle rajoituksia, sen on kyettävä perustelemaan rajoitusten tarve yhteishallinnoinnin tehokkuuden ja toimivuuden näkökulmasta.
141. PRH katsoo, että asiakkuussopimuksen rakenne koskien oikeuksien luovuttamista Sanaston hallinnoitavaksi rajoittaa oikeudenhaltijan yhteishallinnointilain 1 §:n mukaista itsemääräämisoikeutta eikä anna oikeudenhaltijalle yhteishallinnointilain 5 §:n mukaista mahdollisuutta valita, missä laajuudessa oikeudenhaltija haluaa luovuttaa oikeuksia yhteishallinnointiorganisaation hallinnoitavaksi, kun oikeudenhaltijalla on ohjausvaikutuksen/valtuutusolettaman johdosta mahdollisuus hallinnoida luovutuksen laajuutta vain peruuttamalla oikeuksien luokkia sen sijaan, että oikeudenhaltija valitsisi yhteishallinnointilain 5 §:n mukaisesti yhteishallinnointiorganisaatiolle siirtyvät oikeuksien luokat. Se, että oikeudenhaltijalla on luovutuksen jälkeen heti oikeus erikseen peruuttaa hallinnoitavaksi luovutetut oikeuksien luokat tai että oikeudenhaltijalla on laaja rinnakkainen itsemääräämisoikeus eivät oikeuta yhteishallinnointilaissa turvattua oikeudenhaltijan itsemääräämisoikeuden rajoittamista.
142. Sanasto on perustellut asiakkuussopimuksen rakennetta sen ohjausvaikutuksella sekä yleisellä käytännöllä, oikeudenhaltijan edun mukaisuudella ja muiden kotimaisten sekä ulkomaisten yhteishallinnointiorganisaatioiden menettelyillä, käytännön merkityksellä sekä sillä, että valinnanmahdollisuus on jollain tavalla mahdollistettu. Sanasto on myös nostanut esiin, että asiasta on keskusteltu yhteishallinnointilain säätämisen aikana OKM:n lakia valmistelevan virkamiehen kanssa ja valtuutusolettaman on katsottu olevan mahdollinen ja turvaavan tasapainon oikeudenhaltijan itsemääräämisoikeuden ja tekijänoikeuksien tehokkaan hallinnoinnin välillä.
143. OKM:n vastauksen mukaan Sanaston asiakkuussopimuksen rakenne, joka lähtee siitä, että oikeudenhaltija voi rajoittaa yhteishallinnointiorganisaation mahdollisuuksia hallinnoida oikeuksien luokkia vain peruuttamalla valtuutus osittain vaikuttaa yhteishallinnointilain 5 §:n näkökulmasta ongelmalliselta ja OKM on suositellut Sanastoa muuttamaan asiakkuussopimuksen rakennetta.
144. PRH katsoo, että Sanaston asiakkuussopimuksen rakenne ei ole perusteltavissa välttämättömänä yhteishallinnoinnin tehokkuuden ja toimivuuden näkökulmasta. Oikeudenhaltijan itsemääräämisoikeuteen kuuluu keskeisesti oikeus päättää, mitä oikeuksia se luovuttaa yhteishallinnointiorganisaation hallinnoitavaksi ja ohjausvaikutuksen/valtuutusolettaman voidaan katsoa rajoittavan oikeudenhaltijan päätösvaltaa. Tarpeellinen ohjausvaikutus ja oikeudenhaltijan etujen turvaaminen on

mahdollista saavuttaa myös ohjeistamalla oikeudenhaltijaa tai muilla oikeudenhaltijan itsemääräämisoikeutta vähemmän rajoittavilla keinoilla. Sanaston vastauksesta on käynyt ilmi, että oikeudenhaltijoiden ohjeistaminen esimerkiksi viestinnällisillä keinoilla on mahdollista. Sanasto on lisäksi määritellyt itse sen hallinnoimat oikeuksien luokat, joiden välillä oikeudenhaltijalla tulee olla mahdollisuus ilman ohjausvaikutusta valita, mitä oikeuksien luokkia se haluaa luovuttaa Sanaston hallinnoitavaksi. Liiallista sirpaloitumista ei voida katsoa tapahtuvan, jos oikeudenhaltijalla on valinnanmahdollisuus Sanaston määrittelemien oikeuksien luokkien välillä. Sanasto ei ole näyttänyt toteen, että yleinen käytäntö puoltasi Sanaston menettelyä yhteishallinnointilain edellyttämällä tavalla eikä yleinen käytäntö ole peruste poiketa yhteishallinnointilain säännöksestä. Sanaston asiakkuussopimuksen rakennetta luovutettavien oikeuksien hallinnoinnin osalta ei ole pidettävä yhteishallinnointilain 6 §:n edellyttämällä tavalla oikeudenhaltijoiden etujen mukaisena.

145. Sanasto on kuitenkin asian käsittelyn aikana ryhtynyt toimenpiteisiin asian oikaisemiseksi ja toimittanut PRH:lle luonnoksen päivitetystä asiakkuussopimuksesta, johon on muutettu kirjausta koskien oikeuksien luovuttamista, mutta kirjaus oikeuksien peruuttamisesta on pidetty samana. Kirjauksesta jää tulkinnanvaraiseksi tuleeko hallinnointivaltuutus täydellisenä voimaan. PRH katsoo, että jos asiakkuussopimus muutetaan muotoon, jossa oikeudet eivät lainkaan siirry Sanastolle edellä mainitun valtuutusolettaman mukaisesti, vaan oikeudenhaltijalla on yhteishallinnointilain mukaisesti mahdollisuus valita luovutuksen laajuus tehdessään sopimusta, ilman velvollisuutta rajata tätä luovutusta erikseen peruuttamalla oikeuksia luovutuksen jälkeen, oikaisee tämä osittain edellä mainitun yhteishallinnointilain vastaisen tilanteen. Sanaston toimittamasta materiaalista ei käy ilmi voiko oikeudenhaltija sopimuksentekohetkellä valita oikeuksien luokat, jotka hän haluaa luovuttaa Sanaston hallinnoitavaksi, vai edellytetäänkö erillisiä toimenpiteitä luovutuksen rajaamiseksi. Sanasto on lisäksi oikaissut sopimusta vain osittain, jolloin toimenpide jää tulkinnanvaraiseksi.

Lainauskorvausmenettely

146. Yhteishallinnointilain 4 §:ää koskevien esitöiden mukaan lainauskorvaus ei kuulu lisensoinnin määritelmän piiriin, koska sen määrästä ei ole mahdollista sopia. Sanaston velvollisuus maksaa lainauskorvauksia ennen tekijänoikeuslain muutosta perustui tekijänoikeuslain 19 a §:ään. Sanasto on OKM:n hyväksymänä lainauskorvausta hallinnoivana yhteishallinnointiorganisaationa velvollinen tilittämään lainauskorvaukset oikeudenhaltijoille tekijänoikeuslain nojalla. Asiakkuussopimuksen solmiminen on ollut ennen Sanaston asian käsittelyn aikana tekemiä muutoksia pääasiallinen keino, millä oikeudenhaltija saa Sanastolta lainauskorvauksen. Tilanteissa, joissa lainauskorvausta hakeva oikeudenhaltija ei halua liittyä asiakkuussopimuksella Sanaston asiakkaaksi on Sanasto edellyttänyt ennen asian käsittelyn aikana tehtyjä muutoksia oikeudenhaltijalta kuitenkin jonkinlaista kirjallista valtuutusta yhteishallinnointilain nojalla. Sanasto on myös nostanut esiin lainauskorvauksia koskevien valtuutustahdonilmaisujen tärkeyden määriteltäessä Sanaston asemaa tekijänoikeuslain 19 a §:n mukaisen lainauskorvauksia kirjallisuuden tekijöiden puolesta hallinnoivana järjestönä.
147. OKM vastauksen mukaan tekijänoikeuslain 19 §:n mukainen lainauskorvaus ei perustu sopimuslisensoijärjestelmään, vaan kysymys on tekijän oikeudesta korvaukseen tekijänoikeuden rajoituksen perusteella tapahtuvasta käytöstä. Lainauskorvaus ei ole yksinoikeus vaan lakiin perustuva erityinen korvausoikeus. Tekijänoikeuslain 19 a §:n mukaan lainauskorvausta hallinnoivan järjestön tehtävänä on jakaa korvaukset tekijöille riippumatta ao. järjestön jäsenyydestä.
148. Lainauskorvausjärjestelmän ollessa kyseessä OKM on katsonut, että edustavuuden kynnnyksen ylittää järjestö, jolla on sellainen yhteys tekijöihin, että lainauskorvauksia

voidaan tehokkaasti välittää tekijöille niiden kautta. Sen sijaan valtuutusta myöntää lupa tekijöiden puolesta teoksen käyttämiseen ei järjestö tarvitse, sillä kirjastoista tapahtuva lainaus ei edellytä oikeudenhaltijan lupaa. Tekijänoikeuslain 19 a §:n mukainen edustavuuskriteeri täyttyy riippumatta siitä, onko kysymys varsinaisesta valtuutuksesta vai sellaisesta asiakassopimuksesta, jonka pohjalta järjestö kykenee tilittämään lainauksesta maksettavia korvauksia tekijöille.

149. PRH katsoo, että lainauskorvauksen perustuessa tekijänoikeuslakiin erillistä yhteishallinnointilain 5 §:n mukaista valtuutusta hallinnoida lainauskorvausta tai asiakkuussopimukseen sitoutumista ei voida edellyttää oikeudenhaltijalta lainauskorvauksen saamiseksi. Valtuutusta ei voida perustella Sanaston aseman turvaamisella tekijänoikeuslain 19 a §:n mukaisena lainauskorvauksia kirjallisuuden tekijöiden puolesta hallinnoivana yhteishallinnointiorganisaationa vaan oikeudenhaltijalla on tekijänoikeuslain mukainen oikeus lainauskorvaukseen, kun oikeudenhaltija on toimittanut korvauksen maksamisen kannalta riittävät tiedot Sanastolle.
150. Sanasto on kuitenkin asian käsittelyn aikana ryhtynyt toimenpiteisiin asian oikaisemiseksi ja toimittanut PRH:lle tiedon, että asiakkuussopimuksen solmimista ei enää edellytetä lainauskorvauksen saamiseksi. Oikeudenhaltijan tulee toimittaa vain maksu- ja henkilötiedot. Sanaston tekemät muutokset huomioon ottaen asiassa ei ole saatettu todennäköiseksi, että oikeudenhaltijalta edellytetään oikeuksien luovuttamista Sanaston hallinnoitavaksi tai sitoutumista Sanastoon asiakkuussopimuksella tai muullakaan valtuutuksella lainauskorvauksen saamiseksi.
151. Yhteishallinnointilain 57 §:n 2 momentin mukaan PRH voi jättää yhteishallinnointiorganisaation menettelyä tai laiminlyöntiä koskevan asian tutkimatta, jos yhteishallinnointiorganisaatio on ryhtynyt toimenpiteisiin asian oikaisemiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriön kuuleminen

152. Yhteishallinnointilain 55 §:n mukaan PRH on OKM:n kanssa tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä yhteishallinnointilaissa säädettyjen tehtävien järjestämiseksi sekä yhteishallinnointilain soveltamiseksi OKM:n toimivaltaan tekijänoikeuslaissa säädettyissä asioissa.
153. Sanasto on vastauksessaan nostanut esiin, että OKM ei ole UP:ta koskevan tapauksen yhteydessä katsonut, että Sanaston menettelyssä olisi ollut moitittavaa. OKM vastauksen mukaan, OKM on tässä asiassa pyytänyt Sanastolta ja Kopiosto ry:ltä selvitystä liittyen Helsingin hallinto-oikeudessa käsiteltyyn UP:n ministeriöön kohdistamaan valitusasiaan. Asiassa on ollut keskeisesti kysymys siitä, onko kustantajan roolissa toimivalla UP:lla oikeus saada korvauksia kirjastosta tapahtuvasta teosten lainauksesta. OKM on asiassa katsonut, että Sanasto ja Kopiosto ry toimivat lain edellyttämällä tavalla, kun ne eivät maksaneet lainauskorvauksia UP:lle. OKM ei ole toimivaltansa puitteissa tutkinut laajemmin Sanaston toimintaa lainauskorvausta hallinnoivana järjestönä tai antanut tähän liittyviä päätöksiä Sanaston asiakkuussopimuksista tai valtakirjoista.
154. PRH ottaa ratkaisua antaessaan huomioon yhteishallinnointilain 55 §:n edellyttämällä tavalla PRH:lle toimitetut OKM:n selvitykset.

Lainauskorvauksien maksaminen

155. Lainauskorvauksien maksamista on käsitelty velkomuskanteena Helsingin kärjäoikeudessa ja asia on jätetty tutkimatta.
156. Yhteishallinnointilain 57 §:n 1 momentin mukaan PRH voi jättää yhteishallinnointiorganisaation menettelyä tai laiminlyöntiä koskevan asian tutkimatta, jos tuomioistuimessa vireillä olevan samaa menettelyä koskevan riita- tai rikosasian

johdosta ei yksityisen tai yleisen edun suojelemiseksi katsota olevan tarpeen ryhtyä toimenpiteisiin.

Oikeudenhaltijan yhteystietojen luovuttaminen

157. Yhteishallinnointilain 39 §:n 2 momentin mukaan, jos yhteishallinnointiorganisaatio ei voi itse myöntää lisenssiä puuttuvan valtuutuksen vuoksi, sen on ilmoitettava teoksen käyttäjälle tiedossaan oleva oikeudenhaltijan nimi ja yhteystiedot, jos oikeudenhaltija ei ole kieltänyt niiden antamista. Oikeudenhaltijan tietojen luovutuksen osalta Sanaston henkilötietolomakkeen lähtökohtana on, että oikeudenhaltija rastittaa kohdan, jos oikeudenhaltijan yhteystiedot saa luovuttaa teosten käyttöä tiedustelevalle taholle.
158. Yhteishallinnointilain 39 §:n 2 momentin lähtökohtana taas on se, että oikeudenhaltijan tulisi kieltää yhteystietojen luovuttaminen eikä Sanaston asiakkuussopimuksen mukaisesti antaa erikseen lupaa yhteystietojen luovuttamiseen.
159. Yhteishallinnointilain esitöissä on nostettu esiin, että oikeudenhaltijan etujen mukaista on, että käyttäjä opastetaan oikeudenhaltijan luo lisenssin saamiseksi. Esitöissä on lisäksi erikseen nostettu esiin, että tällainen menettely ei välttämättä ole yhteishallinnointiorganisaation omassa intressissä, ja siksi on tärkeää, että oikeudenhaltijan ja käyttäjän etua suojataan yhteishallinnointilaissa. Jos oikeudenhaltija ei ole raksittanut kyseistä Sanaston henkilötietolomakkeen kohtaa, niin epäselväksi jää, onko oikeudenhaltija kieltänyt tietojen luovuttamisen eikä tätä voida pitää oikeudenhaltijan etujen mukaisena.
160. Edellä esitetyt perusteet huomioon ottaen Sanaston henkilötietolomakkeen kohta koskien yhteystietojen luovuttamista teosten käyttöä tiedusteleville tahoille ei ole yhteishallinnointilain 39 §:n 2 momentin mukainen.
161. Sanasto on kuitenkin asian käsittelyn aikana ryhtynyt toimenpiteisiin asian oikaisemiseksi ja toimittanut PRH:lle luonnoksen päivitetystä henkilötietolomakkeesta, johon on muutettu kirjaus siten, että oikeudenhaltija rastittaa kohdan, jos yhteystietoja ei saa luovuttaa teosten käyttöä tiedusteleville tahoille ja viitattu yhteishallinnointilain 39 §:ään. Edellä esitetyt muutokset huomioon ottaen ei ole saatettu todennäköiseksi, että Sanasto edellyttäisi erikseen suostumusta yhteystietojen antamiseen.
162. Yhteishallinnointilain 57 §:n 2 momentin mukaan PRH voi jättää yhteishallinnointiorganisaation menettelyä tai laiminlyöntiä koskevan asian tutkimatta, jos yhteishallinnointiorganisaatio on ryhtynyt toimenpiteisiin asian oikaisemiseksi.

Hallintolain suhteellisuusperiaate

163. Yhteishallinnointilain 60 §:n nojalla PRH voi yhteishallinnointilain mukaisia tehtäviä hoitaessaan antaa kirjallisen tai suullisen huomautuksen tai kirjallisen varoituksen sille, joka rikkoo yhteishallinnointilakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai päätöksiä, ja velvoittaa tämän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräajassa.
164. Hallintolain suhteellisuusperiaate edellyttää, että viranomaisen toimien on oltava oikeassa suhteessa päämäärään nähden. Hallituksen esityksen mukaan käytännössä tämän on katsottu edellyttävän, että viranomainen mitoittaa toimintansa alimmalle sellaiselle tasolle, jolla saadaan aikaan tarvittava vaikutus.
165. Sanasto on vastauksessaan tuonut ilmi, että asiakkuussopimuksen muuttamista ei voida pitää suhteellisuusperiaatteen mukaisena huomioiden sen merkityksen yhteishallinnointiorganisaation toiminnassa vaan samaan lopputulokseen on mahdollista päästä kevyemmin keinoin. Sanaston mukaan oikeudenhaltijan itsemääräämisoikeus toteutuu jo yhteishallinnointilain mukaisesti, jolloin olisi suhteellisuusperiaatteen vastaista edellyttää asiakkuussopimuksen muuttamista.

166. Sanaston esittämiä perusteita asiakkuussopimuksen rakenteen tarpeellisuudelle suhteessa ohjausvaikutukseen yhteishallinnointiorganisaation toiminnan kannalta arvioitaessa huomiota on myös kiinnitetty siihen, että yhteishallinnointilain esitöissä on nostettu esiin oikeudenhaltijan riippuvuus yhteishallinnointiorganisaatiosta, jolloin huomiota tulee kiinnittää oikeudenhaltijan asemaan ja oikeudenhaltijalle yhteishallinnointilaissa turvattujen oikeuksien toteutumiseen suhteessa vahvemman osapuolen toiminnan turvaamiseen tilanteessa, jossa menettelyä ei ole pidettävä välttämättömänä yhteishallinnoinnin tehokkuuden ja toimivuuden näkökulmasta.
167. Tilanteissa, joissa menettely on yhteishallinnointilain vastainen eikä sitä voida yhteishallinnointilain 57 §:n 1 momentin 3 -kohdan perusteella vähäisyytensä vuoksi jättää tutkimatta tai pitää yhteishallinnointilain 6 §:n nojalla perusteltuna vaan asia edellyttää siihen puuttumista PRH mitoittaa toimenpiteensä yhteishallinnointilain keinovalikoiman mukaisesti huomioiden hallintolain suhteellisuusperiaatteen. PRH:n tulee toimenpiteillään puuttua yhteishallinnointilain vastaisiin tilanteisiin.

Asioiden yhdessä käsitteleminen

168. Hallintolain 25 §:n mukaan viranomaisella on velvollisuus valmistella ja ratkaista toisiinsa vaikuttavat asiat samanaikaisesti.
169. Sanaston vastauksen mukaan PRH:n tulisi erottaa toimenpidepyyntöön liittyvästä asian käsittelystä ne asiat, joista UP ei ole nimenomaisesti tehnyt toimenpidepyyntöä, koska nämä eivät todennäköisesti tule vaikuttamaan UP:n asemaan suhteessa Sanastoon ja lainauskorvauksiin. Asioiden erillisyyksistä olisi tärkeää myös samaan aikaan Helsingin käräjäoikeudessa vireillä olleiden velkomuskanteiden takia.
170. PRH on toimenpidepyynnössä esitetyn johdosta kiinnittänyt huomiota Sanaston asiakkuussopimuksen rakenteeseen laajemmasta näkökulmasta, koska Sanasto on käyttänyt samaa menettelyä muissakin kuin lainauskorvausta koskevissa tilanteissa, joissa oikeudenhaltija liittyy Sanaston asiakkaaksi.
171. Toimenpidepyynnön yhteydessä on noussut esiin myös lainauskorvauksen maksaminen e-kirjoista, jonka johdosta PRH on oma-aloitteisesti selvittänyt lainauskorvauksen hallinnoinnin luovutuksen laajuutta eli, mitä lainauskorvauksen hallinnoinnin luovutus pitää sisällään.
172. Toimenpidepyynnössä on käsitelty yhteishallinnointiorganisaation velvollisuutta luovuttaa yhteishallinnointilain nojalla tietoja oikeudenhaltijalle. Asian käsittelyn edetessä on noussut esiin Sanaston henkilötietolomakkeen kohta koskien oikeudenhaltijan yhteystietojen luovuttamista. PRH on oma-aloitteisesti kiinnittänyt huomiota tähän asian käsittelyn edetessä esiin nousseeseen yhteishallinnointilain nojalla tapahtuvaan tietojen luovuttamiseen.
173. Tilanteissa, joissa PRH:ssa tehtävä päätös saattaa merkittävästi vaikuttaa muun PRH:ssa samanaikaisesti vireillä olevan asian ratkaisemiseen PRH valmistelee ja ratkaisee asiat yhdessä hallintolain 25 §:n mukaisesti.

8. Johtopäätökset

174. Sanasto on luotettavasti selvittänyt käytäntöään siitä, miten Sanasto ohjeistaa oikeudenhaltijoita lainauskorvauksen hakemiseksi ja antaa oikeudenhaltijalle lainaustietoja. Oikeudenhaltijan on myös mahdollista asioida Sanastossa asiamiehen välityksellä. Tässä yksittäisessä tapauksessa ei ole esitetty selvitystä muunlaisesta menettelystä. Tältä osin PRH jättää asian yhteishallinnointilain 57 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla tutkimatta ilmeisen perusteettomana.

175. Sanasto on luotettavasti selvittänyt, että ulkomailla asuvien oikeudenhaltijoiden on mahdollista asioida Sanastossa ilman suomalaisia pankkitunnuksia. Tässä yksittäisessä tapauksessa ei ole esitetty selvitystä muunlaisesta menettelystä. Tältä osin PRH jättää asian yhteishallinnointilain 57 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla tutkimatta ilmeisen perusteettomana.
176. Sanasto on asian käsittelyn aika ryhtynyt toimenpiteisiin lainauskorvausmenettelyn oikaisemiseksi siten, että oikeudenhaltijalla on mahdollisuus saada korvaus ilman minkäänlaista oikeuksien luovuttamista Sanaston hallinnoitavaksi tai sitoutumista Sanastoon asiakkuussopimuksella tai muullakaan valtuutuksella. Oikeudenhaltijalla on mahdollisuus tekijänoikeuslain mukaiseen korvaukseen, kun oikeudenhaltija on toimittanut korvauksen maksamisen kannalta riittävät tiedot Sanastolle. Sanasto on luotettavasti selvittänyt korjattua menettelyä ja tältä osin PRH jättää asian yhteishallinnointilain 57 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla tutkimatta, koska yhteishallinnointiorganisaatio on ryhtynyt toimenpiteisiin asian oikaisemiseksi.
177. Lainauskorvausien maksamista koskevat kanteet on käsitelty Helsingin käräjäoikeudessa ja ratkaistu lainvoimaisella tuomiolla. Tältä osin PRH jättää asian yhteishallinnointilain 57 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla samaa asiaa koskevan tuomioistuimessa vireillä olleen riita-asian johdosta tutkimatta.
178. Sanasto on asian käsittelyn aikana ryhtynyt toimenpiteisiin koskien oikeudenhaltijan yhteystietojen luovutusta käsittelevää henkilötietolomakkeen kohtaa siten, että muotoilu vastaa yhteishallinnointilain 39 §:ää. Sanasto on luotettavasti selvittänyt korjattua menettelyä ja tältä osin PRH jättää asian yhteishallinnointilain 57 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla tutkimatta, koska yhteishallinnointiorganisaatio on ryhtynyt toimenpiteisiin asian oikaisemiseksi.
179. Mikäli PRH saa uutta tietoa, jonka perusteella tutkimatta jättämisen edellytysten täyttymistä on syytä arvioida uudelleen, PRH voi ottaa asian uudelleen käsiteltäväksi.
180. Sanasto on asian käsittelyn aikana ryhtynyt toimenpiteisiin asiakkuussopimuksessa olevan luovutuksen laajuuden ja Teosten kirjastolainaaminen oikeuksien luokan oikaisemiseksi. Toimenpiteet on kuitenkin tehty osittain ja jääneet tulkinnanvaraiseksi. Sanaston menettely ei ole näiden osalta yhteishallinnointilain 1, 5 ja 6 §:n mukaista.
181. PRH antaa Sanastolle yhteishallinnointilain 60 §:n mukaisen huomautuksen.
182. PRH velvoittaa Sanaston yhteishallinnointilain 60 §:n nojalla korjaamaan asiakkuussopimustaan seuraavasti:
- Sanasto on asian käsittelyn aikana ryhtynyt toimenpiteisiin asiakkuussopimukseen sisältyvän *Teosten kirjastolainaaminen* oikeuksien luokan selventämiseksi ja poistanut kyseisen oikeusluokan ja lisännyt viittauksen tekijänoikeuslain mukaiseen tilanteeseen. Asiakkuussopimuksen muutokset oikaisevat tilanteen vain osittain, koska Sanaston tulkinta luovutuksen laajuudesta ei ole muuttunut ja sen merkitys nykyisessä tilanteessa jää tulkinnanvaraiseksi. Asiakkuussopimuksen muutoksia ja Sanaston tulkintaa asiakkuussopimuksen muutoksista suhteessa aiempiin tulkintoihin tulee selkeyttää.
 - Sanasto on asian käsittelyn aikana ryhtynyt toimenpiteisiin asiakkuussopimuksen oikaisemiseksi koskien luovutuksen laajuutta. Asiakkuussopimusta on kuitenkin oikaistu vaan osittain ja oikaisu on tulkinnanvarainen. Asiakkuussopimusta tulee korjata siten, että oikeudenhaltijalla on mahdollisuus valita, missä laajuudessa oikeudenhaltija luovuttaa oikeuksia Sanaston hallinnoitavaksi.
183. Selvitys tehdyistä toimenpiteistä tulee toimittaa PRH:lle 27.2.2026 mennessä.

9. Sovelletut säännökset

184. Laki tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista (1494/2016) 1 §, 4 §, 5 §, 6 §, 10 §, 25 §, 39 §, 54 §, 55§, 56 §, 57 §, 60 § ja 65 §
185. Tekijänoikeuslaki (404/1961) 1 §, 2 §, 3 §, 19 §, 19 a §, 26 § ja 38 a §
186. Hallintolaki (434/2003) 6 § ja 25 §

10. Muutoksenhaku

187. PRH:n tässä asiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen yhteishallinnointilain 61 §:n perusteella siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

11. Lisätiedot

188. Lisätietoja päätöksestä antaa lakimies Petra Sormunen, puh. 029 509 5327 ja sähköposti etunimi.sukunimi@prh.fi

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

Marko Peltonen
Yksikön päällikkö
Yritykset ja yhteisöt -tulosalue
Oikeudellinen yksikkö

Petra Sormunen
Lakimies
Yritykset ja yhteisöt -tulosalue
Oikeudellinen yksikkö

Tämä päätös on sähköisesti allekirjoitettu.

LIITE Valitusosoitus

JAKELU Sanasto ry, Universal Press OÜ